

**A vagyonvédelem jogi eszközeinek legújabb nemzetközi
tendenciái**

Akadémiai doktori értekezés tézisei

Sándor István

Budapest, 2017.

I. A kutatás célkitűzései, újdonsága

A kutatás elsődleges célja annak vizsgálata, hogy a 20. század végén és napjainkban kialakított vagyoni védelmi konstrukcióknak melyek a fő ismertetőjegyei, milyen jogi keretek között alakultak ki és ezek mennyiben terjedtek el. A vagyoni védelem érdekében a trust szabályainak ilyen célirányos jogalkotási folyamata és a joggyakorlatban betöltött szerepe jelentős újdonságnak számít nemzetközi viszonylatban. A kutatás témaköre és eredményei is újdonságnak minősíthetők, mivel ezen a területen ilyen részletes elemzésre korábban még nem került sor. Különösen újszerű a vegyes és a civiljogi jogrendszerekben a trust funkciót betöltő jogintézmények bevonása az összehasonlító elemzésbe.

A vagyoni védelmi trustok alapvetően az angolszász jogrendszerű országokban nyertek teret, azonban számos vegyes és civiljogi jogrendszerű ország is törekedett hasonló jogszabályi környezet kialakítására. A vizsgálat kiindulópontja az angolszász trust intézményének tradicionális szabályai, ehhez képest kerülnek elemzésre annak modern, vagyoni védelmi funkcióját fokozó, azt tökéletesítő módosulásai és azok elterjedése. A vegyes és civiljogi jogrendszerű országok vagyoni kezelés céljából alkotott szabályai annyiban kerülnek bevonásra az elemzésbe, amennyiben hasonló vagyoni védelmi funkció betöltését lehetővé teszik. A kutatás szempontjai ennek megfelelően a következők szerint kerültek felépítésre:

a) Az elsődleges kérdés az, hogy az angolszász trust intézménye megtalálható-e az adott állam jogrendszerében. Amennyiben a common law és az equity szerinti „kettős tulajdonjogi helyzet” fennáll, úgy ez a szempont egyértelműen megvalósul. Common law jogrendszerűnek tekinthető és az angol jogban kialakult trust intézményét ismerő, többé-kevésbé azon alapuló szabályozást alkalmazó országok jogrendszerei egy csoport alá helyezhetők.

b) A common law jogrendszerű országokon belül elkülöníthetők azoknak az államoknak a jogi szabályozása, amelyek – elsősorban a jogalkotás eredményeként –, valamilyen lényeges kérdésben eltérnek az angol common law-ban kimunkált elvektől. A kutatás szempontjából ilyen lényeges újításnak tekinthető a kifejezetten vagyoni védelmi jellegű szabályok kimunkálása és azok külön törvényben való kodifikálása.

Ennek megfelelően a common law jogrendszerű országokban jelentkező szabályozási különbözőségekre csak olyan esetekben helyeztem hangsúlyt, ahol a kutatási cél érdekében erre szükség volt, egyebekben a common law jogrendszerű országok az angolszász szabályozásnak megfelelően kerülnek hivatkozásra. Számos lényeges kérdésben történeti okoknál fogva mégis elkülöníthetők egymástól az angol és az észak-amerikai országok, elsősorban az Amerikai Egyesült Államok, illetve egyes tagállamainak szabályrendszere. Ezen kívül a common law jogrendszerű országok vonatkozásában szintén külön tárgyalandók azok az államok, amelyeket a szakirodalom sokszor offshore vagy nemzetközi trust joghatóságoknak titulál, mivel ezek direkt módon önálló vagyoni védelmi jogszabályokat alkottak.

c) A következő fontos elhatárolási szempont, hogy a nem angolszász jogrendszerű országokban akár a jogalkotás, akár a joggyakorlat kialakított-e olyan vagyoni kezelési konstrukciót, ami összehasonlítható a trusttal. Ebben a körben a vizsgálatot kifejezetten szűkítettem. Megítélésem szerint külön elemzés tárgya lehet a közvetett képviselet, az alapítvány, valamint az egyes vallási vagy törzsi jogokban kialakult jogintézmények (pl. a *wakf*) összevetése a trust funkciójával és szabályaival, ezért azok legfeljebb csak a hivatkozás szintjén szerepelnek a dolgozatban. A német joggyakorlat és jogtudomány által kidolgozott *Treuhand* típusú vagyoni kezelés szintén csak érintőlegesen képezi a vizsgálat tárgyát, tekintettel annak korlátozott mértékű vagyoni elkülönítési és ez által vagyoni védelmi jellegére.

d) Az egyes nem angolszász jogrendszerű országokban kialakított vagyonkezelési célú jogi konstrukciók esetében az összehasonlítás alapját az képezi, hogy megfelelnek-e a trust intézményének funkcionális megközelítésében kialakított legfőbb jellemzőinek. E tekintetben a következő szempontokra épül a vizsgálat:

- kihez kerül a kezelt vagyon tulajdonjogának telepítése;
- megtalálható-e a kezelt vagyon elkülönítése a jogviszonyban szereplő főszemélyek (vagyonrendelő, vagyonkezelő, kedvezményezett) vagyonától;
- a vagyonelkülönítés a jogviszonyban szereplő főszemélyek hitelezőivel szemben milyen mértékben érvényesül;
- melyik fél milyen mértékben gyakorolhat kontrollt a kezelt vagyon felett, valamint mennyiben van lehetőség a vagyonrendelői jogkörök harmadik személyre, pontosabban erre létesített tisztségviselőre történő telepítésére;
- milyen jogokat biztosítanak a kedvezményezettnek vagy esetleg a vagyonrendelőnek a kezelt vagyonra tekintettel harmadik személyek irányában;
- milyen különleges szabályok adnak lehetőséget a vagyon védelmére a kedvezményezett számára (*spendthrift*, illetve *protective trust*, *self-settled trust*, *revocable trust*, a trust időtartama, *decanting*, *tacking*, *flee-clause*, külföldi ítélet elismerése stb.).

A kutatás célkitűzései között szerepel annak a vizsgálata, hogy az egyes külföldi jogrendszerekben kialakult, illetve megalkotott jogintézmények mennyiben térnek el az angol trust szabályaitól, milyen területen és milyen mértékben jelentenek újdonságot ahhoz képest és mennyiben jelentik a vagyonvédelem céljainak megfelelőbb jogi háttérét. A kutatás tárgya kifejezetten szűk, a vagyonvédelem szempontjából mérvadó szabályok összevetésére irányul, így a vagyonkezelés intézményeinek általános összehasonlítása nem tárgya. A kutatás elsődleges célja a vagyonvédelem kapcsán kialakított szabályok feltárása, összehasonlítása, fő célja pedig annak vizsgálata, hogy a magyar magánjogban ezek mennyiben lehetnek alkalmazhatók a jövőben.

e) A magyar bizalmi vagyonkezelés intézménye az új Ptk. hatályba lépésével lassan, de folyamatosan megismerhetővé és alkalmazható vált és válik napjainkban is. A magyar magánjogba új intézményként került bevezetésre, és időre van szükség ahhoz, hogy a joggyakorlat szerves részévé váljon. A jelen dolgozat célja az is, hogy a bizalmi vagyonkezelés vagyonvédelmi alkalmazási területeivel kapcsolatban a magyar szabályozásra vonatkozóan is adjon észrevételeket, amelyek elsősorban nemzetközi viszonylatban segíthetik az intézmény versenyképességét.

f) A dolgozatban nem kívántam kitérni a trust kialakulására, történetére, az angol jogi szabályozás részletes bemutatására, a trust átvételével kapcsolatban jelentkező problémákra, a nemzetközi jogegységesítéssel kapcsolatos törekvésekre, illetve az egyes országok vagyonkezelési szabályainak részletes ismertetésére. Az ilyen irányú vizsgálódásokra már korábban voltak törekvéseim, amelyeket a jelen műben nem ismétel meg, mivel ez az elemzés kifejezetten egyetlen témakörre irányul. Mindemellett azonban az egyes kérdéskörök vizsgálata során természetesen ezek a témakörök is felmerülnek a kutatás céljaival összefüggésben megkívánt terjedelemben és összefüggésekben.

II. A kutatási téma előzményeinek összefoglalása

A trust angol szabályozásának jelentős, könyvtárnyi irodalma van, amely köréből részben az általános trusttal foglalkozó írások eredményeire támaszkodtam, amelyek közül kiemelendők pl. Alastair Hudson, David Hayton, Graham Moffat írásai, valamint Theodore F. T. Plucknett, illetve Sir Frederick Pollock és Frederick William Maitland jogtörténeti munkája. Másrészt az egyes konkrét témakörök vonatkozásában szintén szintetizáltam a szakirodalmi állásfoglalásokat, így pl. a kedvezményezetti jogok körében David Hayton, Paul Matthews és Lionel Smith írásait, illetve a célra rendelt trust vonatkozásában Paul Baxendale-Walker, Richard Nolan, Alec R. Anderson, Sarah Worthington és Thomas Glyn Watkin műveit.

Az Amerikai Egyesült Államok területén a jogegységesítés tekintetében elsősorban a Restatementek és a Uniform Trust Code kommentárjaiban foglaltak jelentették a kutatás kiinduló pontját. Emellett a Charles E. Jr. Rounds és Charles E. III Rounds által írt kézikönyv, valamint David English és Thomas P. Gallanis értékelései nyújtottak átfogó ismereteket. Az egyes tagállami szabályozások sajátosságainak értékelése elsősorban szakfolyóiratokban megjelent tanulmányok alapján ismerhető meg.

A trust vegyes és civiljogi jogrendszerekben való elterjedésével több tanulmánykötet is foglalkozik, így különösen a Lionel Smith szerkesztésében megjelent művekre szeretnék utalni. E körben a trust egyes ázsiai országokban való adaptációja tekintetében a Lusina Ho és Rebecca Lee hongkongi professzorok által szerkesztett gyűjteményes kötet biztosít kiindulópontot. Az egyes latin amerikai országok szabályozása vonatkozásában a Nicolas Malumian által írt átfogó monográfia biztosít általános elemzést. Ezeket túlmenően támaszkodtam Hamza Gábor műveiben kimutatott kutatási eredményekre a vizsgálatba bevont országokban megvalósult egyes polgári jogi kodifikációk vonatkozásában.

A nemzetközi trust szabályokat részletesen bemutatja és elemzi Paolo Panico a 2017-ben második kiadásban megjelent művében. A Panico kutatásai során feltárt összefüggésekre és kutatási eredményekre a művem vonatkozó részeiben következetesen hivatkozok. Kiemelendő ezen túlmenően a Geraint Thomas és Alastair Hudson által írt szintén részletes monográfia, valamint az Alon Kaplan szerkesztésében megjelent tanulmánykötet.

A mű magyar vonatkozású részeihez a hazai szakirodalomban megjelent műveket is felhasználtam, így különösen B. Szabó Gábor, Csehi Zoltán, Darázs Lénárd, Illés István, Kolos Borbála, Kisfaludi András, Menyhárd Attila, Menyhei Ákos, Miczán Péter, Vékás Lajos írásait.

A kutatásom előzményeit röviden összefoglalva arra szeretnék rámutatni, hogy a nemzetközi szakirodalomban a kérdéskört átfogóan csak kevesen vizsgálták, az előzőekben említett Paolo Panico, valamint Geraint Thomas és Alastair Hudson munkáin kívül átfogó elemzés nem készült. Az angol trust szabályozása a vagyonvédelem terén ortodox módon alakul, a klasszikus trust szabályok reformja messze elmarad egyes külföldi országok innovatív jogalkotásához képest. A vagyonvédelmi trust megjelenése egyértelműen a nemzetközi trustot szabályozó joghatóságok jogalkotóinak tevékenységéhez köthető. Az Amerikai Egyesült Államok tagállamaiban ehhez a nemzetközi trendhez szerettek volna az 1990-es évek második felétől bekapcsolódni. A vegyes jogrendszerű országokban a vagyonvédelmi trust szabályozása iránti fogékonyság jelentősen elmaradt és általánosságban hasonlóan értékelendő a civiljogi országok jogalkotása is.

III. A kutatás módszere

A kutatás elsődlegesen a jogösszehasonlítás módszertanára épül, kisebb részben – ahol ez egyes szabályok lényegének megértéséhez elkerülhetetlen –, ott a jogtörténeti, illetve ahol egyes szabályok jelentőségének felméréséhez szükséges, ott a dogmatikai elemzés is alkalmazásra kerül. Ennek megfelelően a dolgozatban különböző országok jogrendszereiben megismerhető vagyonekezelési jogintézmények részletszabályainak egybevetésére kerül sor. A dolgozat II. fejezetében található egy rövid országtanulmány, ahol leíró jelleggel kerülnek bemutatásra az egyes országok vagyonekezelési szabályainak jogforrási hátterei, azonban ez nem öncélú, mert az ezt követő fejezetekben sorra kerülő jogösszehasonlítás enélkül csak nehezen lenne követhető. Az egyes országok jogszabályi hátterének áttekintése szolgál alapul a későbbi összehasonlításba bevonásra kerülő jogrendszerek kiválasztása tekintetében is. A dolgozat további fejezeteiben a jogösszehasonlítás már túlmutat a sematikus ismertetésen, törekvéseim szerint nem pusztán leíró jelleggel vizsgálja az egyes államok jogi megoldásait, hanem az összehasonlítható jogintézményeknek és egyes jogi problémáknak az egybevetésére irányul.

A dolgozatban kifejezetten mikro-jogösszehasonlításra kerül sor, a vagyonekezelésen belül a vagyonevédelem tekintetében lényeges jogintézmények, illetve szabályok összevetésére irányul a kutatás. Lehetőség szerint a dolgozat kitér a tétéles jogon túlmenően a joggyakorlat vizsgálatára is, ami különösen a common law jogrendszerű országok esetében nélkülözhetetlen.

A kutatás szempontjából a common law és a civiljogi, valamint vegyes jogrendszerű államok szabályozásai közötti eltérések elsődleges jelentőséggel bírnak. Ennek elsődleges oka az, hogy napjainkban a jogcsaládok felbomlásának jegyei tapasztalhatók, ami nézőpontváltást eredményez. Ez kifejezetten érvényesül a trust és az ahhoz hasonló funkciót betöltő egyes civiljogi intézmények összehasonlítása esetén is. A kutatás alapján láthatóvá válik, hogy napjainkra a vagyonevédelem szempontjából az egyes államok jogrendszereinek jogcsaládok szerinti megkülönböztetése másodlagossá vált, a törvényhozás által akár a leglényegesebb eltérések is kiküszöbölhetők. Különösen igaz ez a „forum shopping”, a joghatóságok közötti verseny folytán jelentkező jogalkotási kényszerre, amely alapján egyes államok jogalkotói a gazdaság által generált komoly igényekre kényszerülnek választ adni. Jó példa erre a karib térségben az 1980-as és 1990-es években végbement folyamat a vagyonevédelmi trustokra minél kedvezőbb jogszabályok megalkotásával, majd az 1990-es évek második felében az Amerikai Egyesült Államok egyes tagállamai által adott válasz. A második évezred elejétől kezdődően egyéb országokban is felismerhető ez a folyamat, amely némi túlzással „végigvonult” Európán (Franciaország, Luxemburg, San Marino, Cseh Köztársaság, Románia, Magyarország), illetve a közel-keleten (Dubaj, Katar, Brunei, Bahrein).

A jogösszehasonlításnak nincs olyan doktrinális, minden kutatásra egyformán alkalmazható módszertana, amit a jelen esetben követni lehetne. Fő elvként a funkcionalitás került a kutatás középpontjába. Elsődleges szempont ezért az összehasonlítható jogintézmények, illetve szabályok kiválasztása (*praesumptio similitudinis*) volt. Ebben a körben a vagyonekezelési jogviszonyban szereplő személyek tekintetében a vagyonekülönítés áll a középpontban, azzal, hogy értelemszerűen ezeknek a személyeknek a hitelezőivel szemben mennyiben nyújt védelmet az adott ország szabályozása. Ezen túlmenően lényeges szempont az is, hogy ténylegesen kinek az irányítása alatt áll a kezelt vagyon. Szándékosan nem a „tulajdonjog” terminológiát alkalmaztam. Egyrészt a kezelt vagyon összetétele nem csak dolgokon fennálló tulajdonjogból, hanem jogokból és követelésekből is áll. Másrészt – mint az szándékom szerint a dolgozat egyes részeiből is kitűnik – a tulajdonjognak valójában nincs jelentősége a modern vagyonevédelmi szabályok kialakítása során. Talán nem a

módszertani részben kellene erről először szót ejteni, de a vagyonvédelmi trustok szabályainak kialakításával a tulajdonjog fogalma és tartalma teljesen más értelmet nyer a mai magánjogi gondolkodásban, ami komoly paradigmaváltást eredményezett.

A trust átvétele és a trusthoz hasonló funkciót betöltő vagyonkezelési jogviszony kialakítása tekintetében különböző szempontok szerint csoportosíthatjuk az egyes országokat.

Az egyik irányadó szempont lehet a common law és az equity joganyagának kettőségére épülő jogrendszerű országok esete. Ilyen megközelítésben elkülöníthetők a common law jogrendszerű országok a vegyes és civiljogi jogrendszerű országoktól. A common law jogrendszerű országokban az angol jog érvényesülése magával hozta a trust intézményének alkalmazását is.

Azokban az országokban, ahol a common law mellett civiljogi szabályok is meghatározó jelentőségűek, ott vegyes jogrendszerről beszélhetünk. Ezekben az államokban a trust nem a common law és az equity kettőségén alapul, hanem a jogalkalmazás által kimunkált, civiljogi jogintézmények felhasználásával próbálták meg elérni a trust funkcionális megközelítését. Ilyen ország pl. a Dél-afrikai Köztársaság és Skócia. Más területeken a jogalkotás eredményeként került a trusthoz hasonló jogintézmény kialakításra, mint pl. Louisiana állam és Québec tartomány esetében.

A civiljogi jogrendszerű országok esetében a trust, illetve ahhoz hasonló jogi konstrukciók kialakítása alapvetően törvényhozási úton valósult meg. Vannak olyan országok, amelyek az equity joganyagát, függetlenül az ország civiljogi berendezkedésétől, az angol szabályozás adaptációjával kísérelték meg. Pl. Japánban 1922-ben, míg Liechtensteinben kifejezetten a külföldiek részére alakítottak ki trust szabályokat már 1926-ban. Más országok törvényhozásai a civiljogi jogintézmények módosításával próbálták meg a trustnak funkcionálisan megfelelő jogintézményt kialakítani. Franciaországban 2007-ben a Code civil módosításával, a Cseh Köztársaságban, Romániában, Magyarországon a 2014-ben hatályba lépett új polgári törvényekbe került beépítésre vagyonkezelési szerződésre vonatkozó szabályozás.

Érdeemes továbbá megemlíteni a vallási alapokon nyugvó jogrendszereket, ahol elsősorban nemzetközi kereskedelmi és gazdasági viszonyok érdekében alkottak trust szabályzatokat, kifejezetten a külföldi jogszabályokat és joggyakorlatot alapulvéve. Ide sorolható Bahrein, Brunei, Dubaj és Katar.

IV. A kutatás főbb eredményei

A vizsgálódás alapvetően két fő vezérvonal mentén haladt. Egyrészt a common law jogrendszerű országok trust jogának, pontosabban annak egyes szabályainak összehasonlítására irányult az egyes vegyes és civiljogi jogrendszerű államok vagyongazdálkodási szabályaival. Másrészt ezt nem statikusan, hanem az elmúlt kb. harminc évben kialakult vagyongazdálkodási célú trustok főbb jellemzőinek bemutatására és vizsgálatára felfűzve tettem. Ebből eredően a következtetéseket is ilyen megközelítésben lehet levonni.

1. A common law jogrendszerű országok szabályozásának eltérő vonásai és a trust térhódítása

A common law jogrendszerű államokban az equity alapján történő bírászkodás eredményeként a trust szabályai koncepcionálisan megegyeznek ugyan, azonban látható tendencia, hogy minden országban önálló törvényeket alkottak az elmúlt ötven évben, ami alapján egyes részletkérdésekben akár jelentős eltéréseket is tapasztalhatunk. Emellett egyes kérdéskörök megítélésében a joggyakorlatban is eltérő megközelítés fedezhető fel (a trust visszavonásának joga, a tékozlás elleni klauzula, a magáncélra rendelt trust stb.). Megállapítható, hogy az Amerikai Egyesült Államok tagállamainak és az angol trust szabályainak közös eredete és korai történelme alapján jelentős mértékben hasonlítanak, azonban a 19. század második felétől kezdődően főbb elvek és részletszabályok vonatkozásában meghatározó eltéréseket fedezhetünk fel. A trust szabályozása tekintetében a common law jogcsalád két ágra bontható, az Egyesült Királyságra és az Amerikai Egyesült Államokra, a közös jogcsaládba tartozó egyéb országokat pedig az alapján lehet besorolni, hogy melyik mértékadó trust szabályozást felmutató ország követői.

Az előző beosztás azonban nem ad teljes körű képet. A common law országok trust szabályai tekintetében külön alcsoportot kell elkülöníteni azokból a joghatóságokból, ahol egyedi, nemzetközi trust létesítésére lehetőséget adó jogszabályt is alkottak. Ide tartozik Gibraltár, Ciprus, Belize, Brit Virgin-szigetek, Amerikai Virgin-szigetek, Kajmán-szigetek, Bahama-szigetek, Barbados, Bermuda, Nevis, St. Vincent és Grenadine, Gibraltár, Grenada, Turks & Caicos-szigetek, Dominika, Trinidad és Tobago, Cook-szigetek, Mashall-szigetek, Nauru, Niue, Szamoa, Amerikai Szamoa és Labuan. Egyes országokban külön jogszabály nem került megalkotásra a nemzetközi trustok vonatkozásában, azonban a kialakított általános szabályozás jellege mégis lehetővé tette, hogy ilyen trust alapítására legyen lehetőség. Ide sorolható Hongkong, Szingapúr és Malajzia. Itt említendő meg azok az amerikai egyesült államokbeli tagállamok, amelyek szabályozása a nemzetközi trust törvényekhez hasonló koncepció alapján biztosítanak vagyongazdálkodási rendelkezéseket, akár külföldiek részére is.

Más megközelítésben az tapasztalható, hogy egyes vegyes és civiljogi jogrendszerű országok az angol szabályozást követve, azonban azt megreformálva alakítottak ki nemzetközi trust létesítésére alkalmas jogszabályt. Ide tartozik Guernsey, Man sziget és Jersey, ami érthető az Egyesült Királyság földrajzi és politikai közelsége miatt. Rajtuk kívül azonban szinte létidegen módon nemzetközi trust létesítésére van lehetőség Máltán, St. Lucia-ban, a Seychelles-szigeteken, Liechtensteinben, Mauritius-on, San Marinó-ban, Bahreinben, Brunei-ben, Dubajban, Katarban, Curaçao-n és Vanuatu-ban. Ez a tendencia azt támasztja alá, hogy a trust szabályai kifejezetten alkalmasak arra, hogy nemzetközi viszonylatban összekötő kapocsként szolgáljanak a common law és a vegyes, valamint civiljogi jogrendszerű országok között. Az angolszász trust tradíciók követése nem tiszteletből, hanem sokkal inkább gazdasági megfontolásokról eredeztethető.

Az előzőekhez kapcsolódik az egyes civiljogi és vegyes jogrendszerű államok törekvése saját, a trust funkcióját betöltő szabályozás kialakítása iránt hazai felhasználásra. A

felsorolás meglehetősen hosszú, Japántól a Kínai Népköztársaságig, Panamától Peruig, Luxemburgtól Magyarorszáig tart. Ezekben az országokban a jogszabályok megalkotásának elsődleges jogpolitikai célja az volt, hogy a belföldi vagyont megtartsák vagy hazatelepítsék, illetve a külföldiek számára is megfelelő jogszabályi környezetet biztosítsanak. Általános jellemzője a vagyonkezelési szabályoknak ezekben az országokban, hogy a nemzetközi trust törvények által biztosított fokozott vagyonvédelemre nem feltétlenül alkalmasak és a jogalkotóknak nem is az volt a célja.

2. A vagyonvédelem jogi eszközeinek terjedelme

A vagyonvédelem területén kialakult jogi eszközök alkalmazásának célja az, hogy a vagyon eredeti tulajdonosa továbbra is meghatározó, sokszor a tulajdonjoggal azonos terjedelmű jogosítványokat tarthasson meg magának, de egyúttal a vagyona védelemben részesüljön a hitelezőivel szemben. A joggyakorlat ennek a célnak az elérésére számos jogi eszközt alakított ki, illetve tradicionális szabályokat módosított.

2.1. A vagyonrendelő irányítási jogának megteremtése

A vagyonrendelő rendelkezési jogának fenntartása érdekében triviális megoldás, ha a vagyonrendelő egyúttal vagyonkezelő és kedvezményezett is a trust jogviszonyban. Ilyen esetekben azonban felmerül annak a lehetősége, hogy a trust színlelt lesz, és a bíróság érvénytelennek minősíti azt. Ezt küszöböli ki az Amerikai Egyesült Államokban kialakult *living trust* konstrukciója, ami alapján a vagyonrendelő teljes mértékben rendelkezhet a vagyonról a trust jogviszony időtartama alatt és halála esetére is meghatározhatja a vagyon sorsát. Hátránya viszont az lesz, hogy a vagyonrendelő hitelezőivel szemben a trust létesítése nem jelent hatékony védelmet.

A vagyonrendelő hitelezőivel szembeni igények elkerülésére az a lehetőség szolgál, ha a vagyonrendelő saját maga nem lesz vagyonkezelő a jogviszonyban, azonban egy ilyen konstrukcióban kikerülhet a személyes irányítása alól a kezelt vagyon. Ennek részbeni vagy teljes kiküszöbölésére ad megfelelő megoldást a vagyonrendelő jogainak kiszélesítése, ami egészen az utasításadási jogig terjedhet, áttörve az angol jogban tradicionálisan érvényesülő tilalmat. Pl. a joggyakorlatban elterjedt kívánságlevél célja kifejezetten ez. Emellett elterjedt a protector tisztségének igénybe vétele, akire számos olyan jogkör telepíthető, ami a vagyonrendelő akaratának érvényre juttatását segíti elő. A nemzetközi trustok gyakorlatában kialakult és az egyes törvényekben kifejezetten nevesítésre is került tisztség teljes mértékben elfodotottá vált, amit bizonyít az Amerikai Egyesült Államokban az irányított trustról (*directed trust*) megalkotott modellszabályzat. Számos esetben tapasztalható, hogy a protector szinte erősebb jogköröket gyakorolhat, mint maga a vagyonkezelő, egyes törvények pedig azt is lehetővé teszik, hogy ezt a tisztséget akár maga a vagyonrendelő is betölthesse. Ez utóbbi teljes mértékben érthető, ha a protector olyan jogokat gyakorolhat, amelyek egyébként a vagyonrendelőt is megilletik (tájékoztatáshoz való jog, a vagyonkezelő elmozdítása, új kijelölése stb.). Azokban az esetekben azonban, amikor a vagyonrendelői jogokon túlmutató jogosítványokat kap a protector (pl. a kezelt vagyon felhasználásáról döntés, a vagyomból történő juttatás meghatározása), úgy ennek érvényessége aggályokat vet fel, hiszen a vagyonrendelőtől származtatható jogokon túlmutat. Ezt a jogalkotók azzal küszöbölték ki, hogy az egyes nemzetközi és az Amerikai Egyesült Államok tagállamainak törvényeiben rögzítették a protector jogköreit. Ily módon a protector jogintézménye jogszabályi háttérrel kapott és a tradicionálisan a vagyonrendelőt megillető jogok kiszélesítésére adott lehetőséget.

A másik hatékony megoldásnak a vagyonkezelő magáncég bevezetése bizonyult. A vagyonrendelő olyan vagyonkezelőre ruházza át a vagyont, amelyben saját maga is betöltheti

az igazgató tisztséget, vagyis továbbra is irányíthatja a kezelt vagyon sorsát, rendelkezhet arról.

Szintén jelentős áttörést jelentenek azok a vagyongazdálkodási struktúrák, ahol a vagyongazdálkodó ugyan a vagyongazdálkodótól teljesen független cég, azonban a kezelt vagyongazdálkodási társaságbeli részesedés tartozik. A trust alá rendelt gazdasági társaságban a vagyongazdálkodó töltheti be a vezető tisztséget és a vagyongazdálkodó jogkörei a társaságbeli részesedéssel kapcsolatban leszűkítésre kerülnek. A Brit-Virgin szigeteki VISTA kifejezetten alkalmas arra a célra, hogy a vagyongazdálkodó továbbra is a saját hatalma alatt tartsa a vagyont, mégha a tulajdonosa kétszeres áttételű.

2.2. A vagyongazdálkodó hitelezőivel szembeni védelem

Sarkalatos pontja a vagyongazdálkodási trustoknak, hogy a vagyongazdálkodó hitelezőivel szemben védelmet nyújtson. E tekintetben két fontos kérdéskör merül fel, egyrészt a trust visszavonási joga, másrészt a fedezetelvonás problematikája.

Az angol jogban a visszavonhatatlan, míg az amerikai jogban a visszavonható trust volt általánosan alkalmazott konstrukció. Az angolszász joggyakorlatban kialakított elvek alapján a vagyongazdálkodó visszavonási joga a vagyongazdálkodó hitelezői, illetve a csődgondnok által gyakorolható jog, ebből eredően csak a visszavonhatatlan trust nyújthat védelmet a vagyongazdálkodó hitelezőivel szemben.

Az angol jogban a *Butterworth* ([1882] 19 Ch D 588) ügyben lefektetett elv alapján a csalárd elidegenítésre hivatkozhat a vagyongazdálkodó hitelezője, abban az esetben is, ha követelésének jogalapja a vagyongazdálkodást követően keletkezett. Az Amerikai Egyesült Államokban a fedezetelvonás szabályrendszere összetettebb, részben tagállami, részben szövetségi szinten szabályozott. A vagyongazdálkodási trust egyes tagállamok általi szabályozása arra törekszik, hogy egyensúlyt alakítson ki a hitelezői és adósi érdekek között. Ennek az az eredménye, hogy a vagyongazdálkodáskor már fennálló hitelezői igények érvényesítésére 2 és 5 év közötti, míg a vagyongazdálkodás után keletkezett igények esetén általában 2 és 4 év közötti határidőt írnak elő. Ehhez képest a nemzetközi trustokat szabályozó államok általában nem adnak lehetőséget a vagyongazdálkodás után keletkezett hitelezői igények érvényesítésére, míg az azelőtti követelések vonatkozásában is csak rövid határidőt biztosítanak.

Az angol jogrendszerű országokban általános, hogy kifejezetten kizárják a kötelezési igény érvényesítését és a különböző családügyi alapokon nyugvó követelések sem támaszthatók a kezelt vagyonnal szemben.

Emellett egyes, nemzetközi trust létesítését megengedő joghatóságok a külföldi bíróság által a trusttal kapcsolatos jogvitában, akár fedezetelvonással, akár a trust létesítő okiratának érvényességével összefüggésben meghozott határozatot általában nem ismerik el. A szabályozás koncepciója azt eredményezi, hogy a hitelezőkkel szembeni védelem sokkal hatékonyabb, mint az Egyesült Királyságban vagy az Amerikai Egyesült Államok egyes tagállamaiban. Ehhez kapcsolódnak olyan egyéb szabályok, amelyek alapján a jogviszonyban nem szereplő személy által támasztott igény esetére a vagyont átcsoportosítják, áthelyezik. A vagyongazdálkodó „áttöltése” (*decanting*) egy vagy több másik trustba, a „kényszerítés elleni szabály” (*anti-duress clause*), a „menekülési klauzula” (*flee clause*) alkalmazása és a trust jogviszony jogfolytonosságának (*tacking*) elismerése ahhoz vezet, hogy a vagyongazdálkodó lemond a tisztségéről és a kezelt vagyont másik vagyongazdálkodó tulajdonába ruházza át, vagyis az alperesi legitimációja megszűnik, de a vagyongazdálkodási jogviszony jogfolytonos marad, így a perindításra nyitva álló határidők tovább folynak. Ezek a menekülési és a vagyongazdálkodó kimentését elősegítő jogi technikák jelentősen megnehezítik, vagy akár el is lehetetlenítik a hitelezői igény érvényesítését.

2.3. A kedvezményezett hitelezőivel szembeni védelem

Főszabály szerint a kedvezményezett joga átruházható, ezért a kedvezményezett hitelezői számára fedezetet jelent. Ennek megakadályozására különböző jogi eszközök kerültek kialakításra.

A kezelt vagyont, illetve a kezelt vagyonból járó juttatásokat a kedvezményezett a trust létesítő okiratában rögzített feltételek alapján jogosult megkapni a vagyongazdától. Ez már önmagában is jelentene bizonyos védelmet a kedvezményezett hitelezőivel szemben, azonban az angolszász jogfejlődés eltérő utakon, de hasonló elvek mentén kidolgozta ennek a szabálynak az áttörését. Az angol jogban a *Saunders v Vautier* szabálya általános jelleggel, míg az amerikai joggyakorlatban a *Clafin-szabály* bizonyos megszorításokkal, a vagyongazdától által meghatározott lényeges cél megakadályozása nélkül teszi lehetővé a cselekvőképes kedvezményezett számára a vagyon időelőtti kiadását és a trust jogviszony módosítását, megszüntetését. A kedvezményezettet, és így áttételesen az ő hitelezőivel szemben a vagyongazdától a trust létesítő okiratában meghatározott rendelkezései nem nyújtanak védelmet.

Az angol jogban a védelmi trust (*protective trust*) alkalmazása a jogalkotás által biztosított lehetőség (Trustee Act 1925). Ennek előnye, hogy a kedvezményezett hitelezője által támasztott igény esetén a kedvezményezett joga a kezelt vagyonból történő juttatásra megszűnik. Ehhez képest az Amerikai Egyesült Államokban kialakult és nemzetközi viszonylatban is elterjedt tékozlás elleni (*spendthrift*) szabály a kedvezményezett jogának fenntartása mellett ad lehetőséget arra, hogy a kedvezményezett hitelezői ne támaszthassanak követelést a kezelt vagyonra. Ettől azonban bizonyos esetekben a bíróság döntése alapján el lehet térni és a kedvezményezett részére járó juttatások végrehajtás alá vonhatók (pl. *Hamilton-order*). Szintén nem jelent teljes körű védelmet a tékozlás elleni klauzula a Clafin-szabály alapján kialakult joggyakorlat tükrében sem.

A *protective trust* és a *spendthrift clause* hátrányait az sem tudja teljes mértékben eliminálni, ha a vagyongazdától diszkrecionális jogkört kap a kedvezményezett részére történő juttatásokról való döntésben. Az angol bírósági esetjog alapján valamennyi kedvezményezett cselekvőképesége esetén, ha azok mindegyike közösen kéri a trust megszüntetését, akkor hozzájutnak a kezelt vagyonhoz. Az amerikai joggyakorlat már eltérő ebben a tekintetben, egyes államokban a vagyongazdától lényeges céljának tekintik a diszkrecionális vagyongazdától jogkört, míg mások nem, illetve pl. Californiában a két érdek egymáshoz mérése alapján bírálják el a kedvezményezett megszüntetés iránti kérelmét. A nemzetközi trustok szabályozása során vagy az angol, vagy az amerikai megoldást követik, de pl. a Kajmán-szigeteken létesített trust esetében a vagyongazdától joga van a *Saunders v Vautier* szabály alkalmazását kizárnia.

A legbiztosabb megoldás a kedvezményezett hitelezői részéről támasztott igények kizárására, ha a trust jogviszonyban nincs kedvezményezett, vagy ha van is, annak nincs joga a vagyongazdától szemben a kezelt vagyonra igényt támasztani. Az angol joggyakorlat csak nagyon szűk körben tűri meg a magáncélra rendelt trust alkalmazását, és az amerikai bírósági esetjog is hasonlóan alakul. A nemzetközi trustokat szabályozó államok jogalkotóinak leleményes találmánya a kedvezményezetti jogok megszüntetésére a magáncélú trust alkalmazási körének általánossá tétele. Különösen invenciózus a Kajmán-szigeteki STAR konstrukciója, ahol lehetséges egyidejűleg célt és kedvezményezettet is megjelölni, azonban a kedvezményezett nem kap jogokat a vagyongazdától szemben és a trust megszüntetésére sem jogosult. Olyan trustot lehet tehát alapítani, amelynél a kezelt vagyonból személyek részére lehet juttatásokat teljesíteni, azonban ez a juttatás csak akkor elérhető a hitelezői számára, ha azt már megkapta. A kedvezményezett hitelezői tehát sem a kedvezményezett lehetséges várományára, sem annak kiadása iránt nem támaszthatnak igényt.

3. A vagyonsvédelmi trust szabályok elterjedése

3.1. A nemzetközi trust alapítását lehetővé tevő joghatóságok

Az offshore környezetben biztosított vagyonsvédelmi trustok létesítése kezdetben elsősorban adóoptimalizálási célok miatt volt népszerű az angol, amerikai, ausztrál és új-zélandi, valamint európai vagyonsrendelők számára. Az ifj. Gerald Rudolph Ford elnök idején elfogadott adózási reformtörvény a külföldi trustok bevételeit az amerikai állampolgár vagyonsrendelők vagyonsként adóztatta meg, ami miatt azok legális alkalmazása az eredeti célra már nem volt alkalmas. Ez azonban nem járt együtt azzal, hogy az offshore joghatóságok igénybevétele háttérbe szorult volna, két ok miatt.

A banktitok továbbra is jelentős előnynek számított, ezért az adóoptimalizálás helyett az adóelkerülési és a pénzmosási célok kerültek előtérbe. Az offshore rendszerben működő trustok esetében azonban éppen az adóelkerülés, valamint a különböző jogellenes cselekmények útján szerzett bevételek eltitkolását látták a legfőbb problémának. Érdekes, hogy ugyanakkor az egyes multinacionális vállalatok adóoptimalizálás érdekében választott székhelye tekintetében ilyen jellegű kérdés általában fel sem vetődik. Itt szeretnék utalni arra, hogy napjainkban legalább 45 olyan pénzügyi központ működik, amelyek offshore jellegű szabályozást biztosítanak. Ezek azonban nem csak trust konstrukciót működtetnek, vagyis az offshore környezet nem azonosítható a trust elismerésével és alkalmazásával. Fontos továbbá figyelembe venni azt is, hogy az elmúlt években jelentős nemzetközi törekvések alapján az offshore környezet felhasználása adómegkerülési célokra kifejezetten leszűkült.

Az 1980-as évek közepétől kezdődően számos offshore joghatóság jogalkotóinál szemléletváltás történt és az adóelkerülés helyett egy új alkalmazási terület került előtérbe, a hitelezői igények érvényesítésének elkerülése. Ennek érdekében nemzetközi trust létesítését megengedő külön törvényeket hoztak, amelyek adósbarát előírásaival csábították a külföldi befektetőket. 1997-ben már arról számoltak be, hogy 19 offshore országban változtatták meg a trust szabályozását annak érdekében, hogy a hitelezők ne támaszthassanak követelést az ott létesített trust vagyona tekintetében. Ezek az országok Anguilla, Bahama-szigetek, Barbados, Belize, Bermuda, Kajmán-szigetek, Cook-szigetek, Ciprus, Gibraltár, Grenada, Labuan, Marshall-szigetek, Mauritius, Montserrat, Niue, St. Kitts és Nevis, Seychelle-szigetek, Turks- és Caicos-szigetek és Nyugat-Szamoá voltak. Ezek mindegyike többé-kevésbé az angolszász equity szerinti szabályozza a trust jogát, a vagyonsvédelmi trust jogszabályi kereteinek megalkotása ezért kézenfekvő volt az adott állam gazdaságának fellendítése érdekében.

A vagyonsvédelmi szabályok megalkotása során két elv ütközése tapasztalható. Egyrészt a tulajdonos rendelkezési joga, hogy vagyonsának sorsát meghatározhassa és a vagyonsrendelést követően hitelezői azzal szemben ne támaszthassanak igényt. Ezzel szemben felmerülő érv, hogy az adós csalárd vagyonselidegenítése ne sérthesse a hitelezői érdekeket.

A Cook-szigeteken az első nemzetközi trust törvény 1984-ben került elfogadásra (International Trusts Act 1984), amit 1989-ben jelentősen módosítottak. A törvény újdonsága volt, hogy az Amerikai Egyesült Államokban ebben az időben még kifejezetten tiltott, a vagyonsrendelő saját javára történő tékozlás elleni trust (*self-settled spendthrift*) alapításának lehetőségét teremtették meg. A szabályozás célja egyértelműen az volt, hogy a vagyonsrendelő hitelezői nem támaszthassanak igényt a kezelt vagyonsra. Ennek érdekében a *Statute of Elizabeth* csalárd vagyonselidegenítésre vonatkozó szabályainak alkalmazását az ilyen trustok esetében kizárták. A vagyonsrendelő számára széles körű jogosítványok megtartását tették lehetővé, és emellett a trustot jogfolytonosnak ismerték el (*tacking*) a más joghatóság alól a Cook-szigetekre történő áthelyezés esetében. Előírták, hogy a vagyonsrendelő

fizetéseképtelenné válása a trust létesítését követően nem okozhatja a trust érvénytelenségét. A joghatóság versenyelőnyét kívánták növelni a külföldi ítéletek végrehajtásának kizárásával is.

Bermudán 1989-ben vezették be a magáncélú trust alapításának lehetőségét és számos olyan új szabályt alkottak, amelyek a vagyónvédelem lehetőségét biztosították.

A bermudai jogalkotáshoz jelentősen hasonlít a Kajmán-szigeteki STAR, ahol szintén lehetőség van magáncélra rendelt trust létesítésére. Jelentős újításnak számít viszont, hogy a trust irányulhat kedvezményezett javára vagy cél elérésére, de akár mindkettőre vegyesen. A kedvezményezett és a trust szabályokat kikényszerítő személy jogai elkülönülnek egymástól. A trust kikényszerítésének, irányításának jogát olyan személyre lehet telepíteni, aki nem kedvezményezett, így kiküszöbölték a magáncélú trusttal szemben kialakított fő ellenérvet. Ezen túlmenően a kikényszerítő (*enforcer*) jogosult lehet akár arra is, hogy a kezelt vagyomból a juttatásban részesülőket meghatározza, akár a kedvezményezettek személyét is megváltoztathatja. Ezáltal önmagában a kedvezményezetti jogállás gyakorlatilag szinte semmilyen jogosultságot nem eredményez.

A Brit Virgin-szigeteken 1993-ban került sor jelentős reformra került sor, ami tíz év múlva újabb követett. A módosítás főbb jellemzői, hogy a trust létesítésének érvényességére a helyi jogot írja elő és a helyi bíróságnak van hatásköre azzal kapcsolatban eljárni, lehetővé teszi a *flee-clause* alkalmazását, szélesebb végrendelkezési szabadságot biztosít, mint az angol jog, valamint a kötelesrész iránti igényt nem ismeri el. Lehetővé tették a magáncélú trust létesítését és a protector tisztségének alkalmazását is. A trust időtartama tekintetében az angol szabályozás került átvételre, azzal a kivétellel, hogy 100 éves időtartamra tette lehetővé a trust létesítését a common law szabályának alternatívájaként, majd 2003-ban ez az időtartam felemelésre került 360 évre. A legjelentősebb újdonság mindezekhez képest azonban az volt, hogy lehetőséget teremtettek vagyongazdálkodó magáncég létesítésére is a VISTA által. A VISTA alapján a részvényes jogosult a cégében a részvényesi jogok gyakorlására trustot alapítani, amely alapján a vagyongazdálkodó lesz a részvényes. Ebben a konstrukcióban a vagyongazdálkodó csak részvényesi jogokat gyakorol, mentesül a menedzsmenti felelősség alól, mivel a cég vezető tisztségviselői jogosultak az üzletvitelre. A vagyongazdálkodó csak kivételes esetekben hozhat olyan döntést, amely a cég működését érinti (*intervention call*). A cég igazgatóinak kijelölése, elmozdítása és díjazása tekintetében a vagyongazdálkodó köteles betartani a trust létesítő okiratában foglaltakat (*office of director rule*). A VISTA alapján létesített trust esetében tehát a vagyongazdálkodó minimális jogkört gyakorolhat a kezelésében lévő részvények alapján a cég működése során. Valójában a vagyonrendelő szinte teljesen saját maga kezeli a vagyont a cég működtetésén keresztül. Ugyanakkor ilyen trust létesítése esetén csak engedéllyel rendelkező, hivatásos vagyongazdálkodó cég járhat el.

A nemzetközi trust létesítésének lehetőségét biztosító államok száma folyamatosan növekedett, ezeknek az országoknak a jogalkotói által kialakított szabályozás számos hasonlóságot mutat. Az 1984. évi jersey-i trust törvény nem tartalmazza címében a „nemzetközi trust” kitétel, de kifejezetten rugalmas szabályozása és vagyónvédelmi rendelkezései világszerte mintaként szolgáltak. Amerikai Szamoában az 1987. évi törvény alapján nemzetközi trustnak az minősül, amely esetében a vagyongazdálkodó gazdasági társaság vagy nemzetközi gazdasági társaság vagy olyan külföldi társaság, amely nyilvántartásba vételre került a törvény alapján, míg a kedvezményezettek nem szamoai lakosok. Máltán 1988-ban került bevezetésre az offshore trust alapításának lehetősége, majd a 2005. évi módosítás alapján kikerült a törvényből az „offshore” kitétel, csökkentésre kerültek az adózási előnyök, ugyanakkor bevezetésre került egy új szabály, amely alapján lehetőség nyílik más országokban létesített trust székhelyének Máltára való áthelyezésére (*redomiciliation*). A Guernsey szigeten 1989 óta van lehetőség nemzetközi trust létesítésére. Turks és Caicos-szigeteken 1990 óta van nemzetközi trustokat szabályozó törvény. Belize 1992 óta rendelkezik nemzetközi trust törvénnyel. A szabályozás jelentős vagyónvédelmi

rendelkezéseket tartalmaz, így kizárt annak a lehetősége, hogy a Belize-i jog alapján létesített trust érvénytelenségének megállapítása iránt vagy követelés érvényesítése érdekében más ország bírósága által hozott ítéletet elismerjenek. Cipruson az 1992. évi, nemzetközi trustokat szabályozó jogszabály alapján lehetőség van nemzetközi trust alapítására.

A Marshall-szigeteken 1994, Barbadoson és a Man szigeten 1995, Nevis-en és Labuanban 1996, a Bahama-szigeteken 1998, Szingapúrban 2004, Dubajban a DIFC égisze alatt született 2005, Katarban 2007, Bruneiben a 2010, Hongkongban 2013, a Bahreini Királyságban 2016 óta biztosítanak olyan szabályozást, amely vagyónvédelmi célokra alkalmas.

Megjegyzendő, hogy nemzetközi trust alapítására van lehetőség az előzőekben felsorolt országokon kívül Szamoán és Amerikai Szamoán is 1987-től, a Seychelles-szigeteken és Niue-ben 1994-től, a Saint Vincent és Grenadin-szigeteken, valamint Grenadán 1996-tól, Dominikán 1997-től, Saint Lucia-n 2002-től, valamint Montserrat-on és Vanuatu-ban.

3.2. A vagyónvédelmi trust az Amerikai Egyesült Államokban

Az Amerika Egyesült Államok tagállamainak túlnyomó része a *self-settled spendthrift trust* esetében nem biztosít védelmet a vagyónrendelő hitelezőinek. A Restatement (Second) of Trusts (1959) alapján, ha valaki a saját javára létesít trustot azzal a kikötéssel, hogy elidegenítési tilalmat ír elő a trustbeli kedvezményezett jogára, úgy erre a hitelezői ettől függetlenül igényt tarthatnak. Ez akkor is érvényesül, ha a vagyónrendelő csak egy a kedvezményezettek között, vagy a trust diszkrecionális. Ez a szabály került a Uniform Trust Code-ba, és a Restatement (Third) of Trusts (2003)-ba is. A közendbe ütközne, még a hitelezők megkárosítása nélkül is, ha valaki saját maga javára hozhatna létre trustot és ez független attól, hogy visszavonható vagy visszavonhatatlan. Az egyoldalú nyilatkozattal létesített diszkrecionális és tékozlás elleni trust ugyanakkor kifejezetten alkalmas vagyónvédelmi célok elérésére, amit ki is használtak egyes amerikai államok jogalkotói.

Ennek az eredménye, hogy 2017-ben 17 államnak van saját vagyónvédelmi célú szabályozása, Alaszkában 1997. április 2-ától, majd Delaware következett, és sorrendben a többi állam, így Nevada, Missouri, Rhode Island, Utah, Oklahoma, Dél-Dakota, Tennessee, Wyoming, New Hampshire, Hawaii, Virginia, Ohio, Mississippi, Nyugat-Virginia, és Michigan. Itt említendő meg Colorado is, amelynek szabályozását időként szintén ebben a körben említik meg.

Az *asset protection* jelző sokszor nem szerepel a jogszabályokban, helyette a *qualified spendthrift trust*, *qualified dispositions in trust* terminológia kerül alkalmazásra. A *spendthrift* jelző a kedvezményezett érdekeinek védelme érdekében kerül kialakításra, a *self-settled* pedig arra, ha a vagyónrendelő egyúttal kedvezményezett is, továbbá a *domestic* jelző pedig arra utal, hogy helyi trustról van szó, nem nemzetköziről.

Az egyes tagállamok vagyónvédelmi szabályozása kifejezetten a nemzetközi trust létesítését lehetővé tevő országok által kimunkált jogintézményeket veszik át, többé-kevésbé hasonló jogi konstrukcióra építve. Kivételt képez ez alól Oklahoma, ahol csak visszavonható trust létesítésére van lehetőség. A folyamatot értékelve arra a következményekre juthatunk, hogy komoly „aláígergetési versenyt” eredményezett az egyes tagállamok körében a vagyónvédelmi trust jogszabályi kereteinek megalkotása.

4. A vegyes és civiljogi jogrendszerű országok és a vagyonvédelmi trust

A koncepcionális és bizonyos kérdésekben a részletszabályokat is érintő összehasonlítás alapján az állapítható meg, hogy az angolszász és a nemzetközi trust szabályainak külön-külön sokszor megfelelnek a vegyes és a civiljogi országokban kialakított vagyonkezelési jogszabályok. A lényeges eltérés azonban abban rejlik, hogy leszámítva néhány olyan országot (Jersey, Man sziget, Guernsey, Seychelles-szigetek, Saint Lucia, Mauritius, Málta, Vanuatu), a civil és vegyes jogrendszerű országokban nem került sor kifejezetten olyan jogalkotásra, amely a nemzetközi trustokkal kapcsolatban megismerhető vagyonvédelmi célokra irányulna. A vegyes jogrendszerű országok közül a dél-afrikai országokban és Skóciában eleve a joggyakorlat alakítja a trustokkal kapcsolatos szabályokat. Louisianában az 1964-ben megalkotott jogszabályi háttér célja nem a vagyonvédelem kialakítása volt, ugyanez elmondható a québeci polgári törvénykönyv szabályairól is. Hasonló a helyzet a Fülöp-szigetek és Srí Lanka esetében is. A civiljogi jogrendszerű országok esetében szintén nem a nemzetközi trustokhoz hasonló szabályozás kialakítása volt a cél, kivéve Mauritius esetét.

A jogalkotók vagyonvédelmi szempontból nem helyeztek különösebb hangsúlyt a vagyonrendelő jogának visszavonhatatlanságára, a fedezetelvonásra külön tényállás kialakítására, ez utóbbi tekintetében leszámítva Tajvan, Oroszország, Ukrajna, Litvánia és Románia vagyonkezelési szabályait. A vagyonkezelő hitelezőivel szembeni védelem azonban szinte kivétel nélkül valamennyi országban kialakításra kerül.

Ehhez képest a kedvezményezett jogai számos esetben csak kötelmi jogosultságot jelentenek, harmadik személyekkel szemben nincs hatályuk, kivétel ez alól a skót, a liechtensteini, a magyar és bizonyos mértékben a tajvani szabályozás. A kedvezményezett joga általában átruházható, ennek korlátozása az izraeli és a liechtensteini jogban került szabályozásra. A magyar jogban erre nincs külön szabály, de véleményem szerint a diszpozitivitás alapján ilyen tartalmú kikötést szintén lehet a vagyonkezelési szerződésben alkalmazni. A kedvezményezett hitelezőivel szembeni védelemre biztosít azonban lehetőséget a vagyonkezelő diszkrecionális jogkörrel való feljogosítása, mivel a kedvezményezetti jogok *in personam* jellege miatt a kedvezményezett nem jogosult a vagyonkezelési jogviszonyt egyoldalúan módosítani vagy megszüntetni és a kezelt vagyon kiadását követelni. Azoknak az országoknak a szabályozása, amelyek a magáncélra rendelt vagyonkezelést is lehetővé teszik, alkalmasak a kedvezményezett szerepének kivonására a jogviszonyból, így értelemszerűen azok hitelezőivel szembeni védelmet is kialakítani. Ezek közé tartozik pl. Japán, Liechtenstein, Québec és a Cseh Köztársaság.

A vagyonkezelési jogviszony időtartama kifejezetten változatosan került szabályozásra a vegyes és civiljogrendszerű országokban. A vagyonkezelés maximum öt éves időtartamra hozható létre Oroszországban és Ukrajnában, kivéve, ha törvény hosszabb időtartamot enged meg. Litvániában legfeljebb 20 éves időtartam megengedett, a kivétel itt is törvény alapján állhat fenn. A dél-amerikai országokban általában 25 (pl. Guatemala) és 30 év (pl. Costa Rica, Uruguay, Venezuela stb.) között változik ez az időtartam. Romániában maximum 33 év, Magyarországon maximum 50 év, Franciaországban 99 év (eredetileg 33 volt), Csehországban legfeljebb 100 év a magáncélú trust esetében, és végül Grúzia esetében nincs időbeli korlát. Québecben a magánszemély érdekében létrehozott trust esetében a bevételből részesülő kedvezményezetteknek legfeljebb két osztálya határozható meg, és az első osztályba tartozók részére a vagyonkiadás a trust létesítésétől számított 100 éven belül meg kell, hogy nyíljon. Az angol jogtól eltérően a skót jog lehetővé teszi a határozatlan időre szóló trust létrehozását, Liechtensteinben szintén nincs időbeli korlátozása a vagyonkezelési jogviszonynak. Ennek indoka leginkább a hitbizomány jellegű vagyonmegkötések megakadályozásában, valamint a kötelelési igények elvonásának tilalmában található.

4. Védekezés a vagyonsvédelmi trustokkal szemben az eddigi esetjog alapján

4.1. A lehetséges jogi eszközök

A „jog atomfegyvere”, amit a hitelezők érdekében alkalmaznak, az ún. *Mareva-intézkedés* (Mareva Compania Naviera S.A. v International Bulkcarriers S.A. [1975] 2 Lloyds's Rep. 509 C. A.) már 1975 óta létezik. Az ideiglenes intézkedés megadása jelentős reformnak minősült az angol joggyakorlatban amit, leszámítva az Amerikai Egyesült Államokat, világszerte átvettek a common law jogrendszerű országokban. Az intézkedést folyamatosan kiterjesztették nem csak hazai, hanem a külföldön elhelyezkedő vagyontárgyakra is, ami összeütközésbe került a vagyonsvédelmi szabályokat alkalmazó nemzetközi trust joghatóságok adósbarát szabályaival. Az intézkedés külföldi viszonylatban való alkalmazása tekintetében nehézséget vet fel, hogy in personam hatályú, vagyis meghatározott személyekkel szemben lehet igénybe venni. Külföldi alperes esetében ez azt eredményezi, hogy a személyi jogok szerinti bíróságnak is el kell ismernie a határozatot.

A Mareva-rendelkezés mellett általában a hitelezők egyúttal ún. *Anton Piller parancsot* (Anton Piller KG v Manufacturing Process Ltd [1976] Chancery 55) is kérhetnek. A rendelkezés lehetővé teszi, hogy a hitelező bizonyítékot szerezhessen az adós vagyónával kapcsolatban. A határozat alapján a hitelező az adós üzleti titkaihoz férhet hozzá bírósági engedéllyel. Amennyiben az alperes a parancs teljesítését megtagadja vagy gátolja, úgy bíróság megfizetésével vagy akár szabadságvesztéssel is büntethetik.

Mindkét eljárásjogi eszköz a felperes kérésére kerül a bíróság részéről megfontolásra és a potenciális alperes távollétében (*ex parte*) kerül elbírálásra. Ez azzal jár, hogy a leendő alperes, aki az intézkedés meghozatalakor még nem is tud a hitelezői igény peresítéséről, egyszer csak azzal szembesül, hogy kifejezetten rövid idő alatt kell azzal szemben az ellenérveit felhoznia, ami általában az időhiány miatt nem is jár sikerrel. Így az adós abba a helyzetbe kerül, hogy lefoglalják az adattárolóit, iratait stb., továbbá zárolják a bankszámláit. Ez egyúttal sokszor meg is fosztja a peres eljárásban jogi képviselő igénybevitelétől, mivel annak díját sem tudja kifizetni, ami – némi, de nem nagy túlzással – egyúttal a elvesztését is előrevetíti.

Az ilyen jellegű ideiglenes intézkedések alkalmazhatósága jelentős bírálatot is kapott. Félő, hogy a külföldön lévő vagyontárgyak esetében ezek a határozatok a nemzetközi jogot súlyosan sértő, a más állam bírósági hatáskörét elvonó intézkedéseknek minősülnek. Nevis-en pl. 2015-ben kifejezetten kizárták Mareva injunction vagy Anton Piller order alkalmazását.

Az Amerikai Egyesült Államok joggyakorlata más úton indult el. Ott a bíróság megsértésére alapított szabadságvesztéssel némi eredményt lehet elérni, azonban kétséges, hogy ez megoldást jelent-e minden esetre. Valószínűleg nem ez a leghatékonyabb megoldás, hiszen az adóst az ideiglenes szabadságvesztés nem feltétlenül kényszeríti a hitelezői követelés kielégítésére. Másrészt a *contempt of court* csak szűk körben vehető igénybe, olyan esetben, ha az adósnak van ráhatása a trust működésére, a vagyon kiadására. Ezt az intézkedést ugyanis csak személlyel szemben lehet igénybe venni, a vagyon fedezetként való bevonására közvetlenül nem alkalmas.

Megfelelő alternatíva lehet a fizetéseképtelenségi eljárás megindítása és azon keresztül a vagyon elvonása a hitelezők érdekében. A problémát ilyen esetben is az jelenti, hogy a rendelkezésre álló jogszabályi környezetben mennyire lehet hatékonyan végrehajtást vagy felszámolási eljárást lefolytatni az adós vagyonára. Különösen jelentős hátrányt jelent az, ha a vagyon külföldi állam joghatósága alatt található.

4.2. Az eddigi bírósági gyakorlat tapasztalatai

A nemzetközi trustok bevezetése és elterjedése óta már több esetben is felmerültek jogviták, amelyek alapján a kialakult jogszabályok vagyoni védelmi funkciójának hatékonyságát bizonyos fokig megismerhetjük. Messzire menő következtetések ezekből az esetekből nem vonhatók le, de mégis irányadók abból a szempontból, hogy a „vagyoni védelem contra hitelezők háborúja” milyen eredményre vezethet. Megjegyzem, hogy az egyes jogesetek közzététele és a szakirodalomban történő elemzése meglehetősen egyoldalú, mivel nem mérhető azoknak az eseteknek a száma, ahol a hitelező az igényérvényesítés nehézségei miatt nem is kezdeményezett bírósági jogvitát.

A nemzetközi trustok esetében az első ilyen tárgyú ismert ügy a *Orange Grove* jogeset volt 1994-ben (*In Re 515 South Orange Grove Owners Ass'n v Orange Grove Partners*). Az ügy jelentősége abban rejlik, hogy erre hivatkozva a Cook-szigeteki jogalkotás módosította a nemzetközi trust törvényt, és a külföldi igény alapján a keresetindításra egyértelműen a jogalap létrejöttét írta elő a határidő számításához. Talán a legtöbbször hivatkozott jogvita a szakirodalomban az ún. *Anderson eset* (*Federal Trade Commission v Affordable Media LLC and Denyse and Michael Anderson*, 179 F 3d 1228 (9th Cir 1999)). Az ügy kimenetele azóta is nemzetközi szinten példázza azt, hogy a Cook-szigeteki vagyoni védelmi trust tökéletes védelmet biztosít azoknak az adósoknak, akik nem csalárd szándékkal kívánják igénybe venni. Másrésztől viszont annak is bizonyítéka, hogy a vagyoni védelmi trust önmagában nem jelent védelmet a vagyoni rendelők számára a személyes joguk szerinti bírósági és hatósági eljárásokkal szemben. Számos további eset is említhető, amelyek arra a következtetésre engednek, hogy egyes nemzetközi trustot szabályozó joghatóságok (ezek közül is különösen a Cook-szigetek és Belize) teljes védelmet biztosítanak a vagyoni rendelők hitelezőivel szemben. Ugyanakkor az a következtetés is levonható, hogy ez a védelem csak akkor áll fenn, ha a kezelt vagyoni is olyan joghatóság alatt áll, amelyre a hitelezők nem támaszthatnak igényt.

Az Amerikai Egyesült Államokbeli vagyoni védelmi trustok vonatkozásában szintén több jogeset is ismert, azonban eltérő megállapításokkal. A *Battley v Mortensen* ügy volt a vagyoni védelmi trusttal kapcsolatban első ismert peres eljárás (2011 WL 5025288 [Bankr. D. C. Alaska 2011]). Az alaszakai bíróság az Alaszkában létesített trustot csalárdnak ítélte a szövetségi csődtörvény alapján, és így a fizetéseképtelenség előtt 10 éven belüli vagyoni átruházás miatt érvénytelenítette azt. Ez az ügy azonban nem az alaszakai vagyoni védelmi trustról szóló törvény hatékonyságának bírálata, sokkal inkább arra mutat rá, hogy a vagyoni védelmi trust létesítése jogászai közreműködést igényel. A *Waldron v Huber* (*In re Huber*) ügyben a szövetségi csődbíróság érvénytelennek találta az Alaszkában létesített trustot, arra hivatkozva, hogy a vagyoni rendelőknek az életvitele alapján erősebb a kötődése Washingtonhoz, ezért a helyi jog alapján kellett elbírálni a trustot, Washingtonban pedig nincs lehetőség vagyoni védelmi trust létesítésére (*Waldron v Huber* (*In re Huber*), 493 B.R. 798). Ez az eset tipikus példája annak, hogy az Amerikai Egyesült Államok kollíziós szabályainak kifejezett jelentősége van a tagállamokon átnyúló trustok létesítése esetén. Más ügyekben azonban a vagyoni védelmi trustot érvényesnek minősítette a bíróság (pl. *In re Reuter*, 499 B.R. 655, 678 [Bankr. W.D. Mo. 2013]). Az Amerikai Egyesült Államokban nem alakult ki egységes bírósági gyakorlat a vagyoni védelmi trustok érvényességével és az ahhoz szorosan kötődő fedezetelvonás minősítésével kapcsolatban. Ennek fő oka az, hogy egyes államokban teljesen jogszerű a vagyoni védelmi trust létesítése, míg más államok kifejezetten tiltják azt. Az egyes államok határain átnyúló jogviszonyok egyértelmű jogi megítéléséhez várhatóan hosszabb időnek kell eltelnie az Amerikai Egyesült Államokban.

5. A vagyoni védelmi trust jogi eszköztára

A nemzetközi tendenciák alapján a vagyoni védelmi funkciót betöltő trustoknak számos ismérve állapítható meg. Ezek közül megkülönböztethetők a közvetlenül a trust szabályozásához kapcsolódó jellemzők és a tágabb értelemben vett vagyoni védelmi szabályok. A közvetlenül a trust szabályozásához kapcsolódó jegyek közül a leglényegesebbek az alábbiak:

- a) fizetőképes vagyoni rendelő által létesített; és
- b) visszavonhatatlan;
- c) a vagyoni kezelő számára diszkrecionális vagyoni kezelést lehetővé tevő trust, vagy
- d) a kezelt vagyoni baba olyan gazdasági társaság részesedése kerül elhelyezésre, amelynek igazgatója a vagyoni rendelő és a vagyoni kezelő jogai korlátozásra kerülnek a tulajdonosi jogok gyakorlása során; vagy
- e) célra rendelt trust; vagy
- f) cél és kedvezményezett érdekében létesített trust, amelyben a kedvezményezettnek nincsenek jogai; továbbá
- g) protector és/vagy enforcer kerül kijelölésre, amely tisztségeket maga a vagyoni rendelő tölti be; valamint
- h) értelemszerűen a kedvezményezett – leszámítva az e) pontbeli esetet – a vagyoni rendelő lesz és a tékozlás elleni klauzula védi a jogait; továbbá
- i) a jogviszonyt örök időre, de legalábbis kifejezetten hosszú távra létesítik;
- j) lehetőség van a vagyoni átcsoportosítására, új trust létesítésére (*decanting*), adott esetben más vagyoni kezelőhöz való áttételére (*flee-clause*), a trust jogfolytonosságának megtartása mellett (*tacking*). Ennek alternatívájaként a vagyoni valamely prioritást élvező hitelező részére lehet átruházni (*Jones-clause*).

A legtöbb nemzetközi trust rezsím jogszabálya biztosítja az előzőekben vázolt struktúrák valamelyikének alkalmazását. Sőt, a tágabb értelemben vett vagyoni védelmi szabályok kiegészítik ezt „tűzfalal” is, kizárva a külföldi állam jogszabályának alkalmazását a trust jogi minősítésével, valamint a külföldön meghozott bírósági határozat elismerésével és végrehajtásával kapcsolatban.

Természetesen annak kiválasztása, hogy a vagyoni védelem alá helyezésére melyik államban kerüljön sor nem csak a jogszabályi környezet jelent lényeges szempontot. Az adott állam politikai stabilitása, befektetővédelmi szabályai, a bankrendszer stabilitása, az elfogadott és a hivatalos pénzneme, adózási szabályai, a hatályos nemzetközi egyezményei, a trust szolgáltatásokat nyújtó cégek megbízhatósága és költségei, a hivatalos és a kommunikáció lehetséges nyelve, a kapcsolattartás formája, az adott ország földrajzi adottsága és távolsága, adott esetben éghajlata is mérlegelésre kerül. Az ötletekben gazdag jogalkotói elmének azonban ez sem jelent korlátokat. Míg az Amerika Egyesült Államok tagállamainak vagyoni védelmi trustot szabályozó jogszabályai mind kötelezően előírják, hogy a tagállami jog kötelezően érvényesül a trustra, addig pl. a Katarban létesített trustra más állam jogszabályai is kiköthetők, illetve pl. Bahreinben akár a trust létesítő okiratának egyes szabályaira külön-külön is előírhatók más ország szabályai (*dépeçage*). Ezen túlmenően a Hágai Egyezményt implementáló államokban létesített trust esetében külön jogalkotás nélkül is lehetőség van másik állam törvényei alapján trustot létesíteni. Ez egy olyan lehetőség, ami a trust jogának alkalmazását teszi lehetővé, anélkül, hogy szükség lenne a trust intézményének átalakítására valamely a civiljogi jogrendszerekben hasonló intézményre.

6. A magyar szabályozás és a vagyonvédelmi trust

A kutatás egyik célkitűzése volt annak vizsgálata, hogy a magyar bizalmi vagyonkezelési jogviszony alkalmas-e arra, hogy a fentiekben meghatározott vagyonvédelmi funkciót töltsön be? Ha lépésről-lépésre áttekintjük a nemzetközi tendencia alapján kialakult elvárásokat, akkor a következőket állapíthatjuk meg:

a) a Ptk. fedezetelvonással kapcsolatos szabályai és a Cstv. rendelkezései alapján elvárás az, hogy fizetőképes vagyonrendelő hozza létre a vagyonkezelési jogviszonyt. Sem erkölcsileg, sem jogilag nem támogatandó a bizalmi vagyonkezelésnek hitelezői fedezet elvonására történő alkalmazása. A magyar fedezetelvonással kapcsolatos szabályozás egyébiránt a magánszemélyek esetében kizárja a jövőbeni hitelezők igényeinek érvényesíthetőségét. A Cstv. hatálya tartozó gazdálkodó szervezetek tekintetében a jövőbeni hitelezők vonatkozásában akár az ötéves határidő is figyelembe vehető, ha a hitelezői fedezet elvonására irányult a vagyonrendelő szándéka.

Mindemellett érdekes kérdést vet, hogy a más jogcímen, így különösen a joggal való visszaélés vagy a jóerkölcsbe ütköző szerződés tilalma mennyiben alkalmazható arra a magatartásra, hogy valaki a meglévő vagyonát védelemben kívánja részesíteni az esetleges jövőbeni hitelezőivel szemben. Egy fizetőképes vagyonrendelő, aki a jövőben sem számít olyan konkrét hitelezői követelésre, amelyet a vagyonából nem tud kiegyenlíteni, de kockázatos tevékenysége folytán mégis inkább szeretné a meglévő vagyonát elkülöníteni, az visszaél-e a jogával, illetve a jóerkölcsbe ütközik-e ez a cselekménye? Ez megítélhető általános jelleggel is, azonban véleményem szerint ezt a kérdéskört az esetek egyedisége alapján kell elbírálni és a bírósági joggyakorlatra bízni.

b) A bizalmi vagyonkezelési jogviszony vagyonrendelő általi visszavonhatatlanságának, pontosabban felmondhatatlanságának kikötését lehetővé teszi a magyar szabályozás. Kifejezetten rugalmas a magyar megoldás ebből a szempontból, hiszen a diszpozitív szabályozás alapján a vagyonrendelőre bízta, hogy felmondható legyen-e a jogviszony vagy sem.

c) A Ptk. alapján a vagyonrendelő felruházhatja a vagyonkezelőt diszkrecionális jogkörrel, ami kiterjedhet a kedvezményezettek kiválasztására és a részükre járó juttatások meghatározására is.

d) A magyar szabályozás lehetővé teszi, hogy a kezelt vagyonba jogok kerüljenek, így annak sincs akadálya, hogy gazdasági társaságbeli részesedés kerüljön bizalmi vagyonkezelésbe. Nincs olyan tiltó szabály, amely megakadályozná azt, hogy a kezelt vagyonba olyan gazdasági társaság részesedése kerüljön elhelyezésre, amelynek vezető tisztségviselője a vagyonrendelő. A társaság vezető tisztségviselője részére az alapító többletjogokat is biztosíthat akár a tulajdonos rovására is a Ptk. jogi személyek részébe bevezetett általános diszpozitivitás alapján. Ennek korlátját leginkább csak a jogi személy hitelezőinek érdeke képezi.

e) A magyar szabályozás kifejezetten előírja a kedvezményezett szerepeltetését a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyban, így célra rendelt trust létesítését általános jelleggel tiltja.

f) Az előző pontban írtak miatt megítélésem szerint nincs lehetőség arra sem, hogy cél és kedvezményezett érdekében létesített bizalmi vagyonkezelési jogviszony kerüljön létesítésére úgy, hogy a kedvezményezettnek nem biztosítanak jogokat. Ez azonban véleményem szerint a magyar jogban kiváltható azzal, hogy a vagyonkezelő diszkrecionális vagyonkezelés keretében jogosult kiválasztani a kedvezményezetteket. A Ptk. ugyanis nem tartalmaz konkrét szabályt arra vonatkozóan, hogy a kedvezményezettnek joga lenne a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyt módosítani vagy megszüntetni, vagyis a Saunder v Vautier, illetve a Claflin szabály nem érvényesül. Emellett a Ptk. a kedvezményezett

hitelezőinek csak azt a jogot adja a meg, hogy a szerződés szerint a kedvezményezett részére járó juttatást követelhetik és azt is csak azok esedékességekor. Ebből eredően, hacsak a létesítő okiratban másként nem rendelkezett a vagyonrendelő, a kedvezményezett hitelezői nem támaszthatnak igényt a kedvezményezett jogára.

g) A Ptk. 2017. évi módosításával lehetőség van arra, hogy a vagyonrendelő halála vagy jogutód nélküli megszűnése esetére protectort jelöljön ki. Az én jogértelmezésem szerint ez a szabály diszpozitív. Ebből eredően megítélésem szerint nincs akadálya annak, hogy a már a vagyonrendelő életében is eljárjon a protector. Ennek azonban korlátja, hogy csak olyan jogokat gyakorolhat, mint a vagyonrendelő, vagyis a vagyonkezelő utasítására nem lesz jogosult, de minden egyéb jogkörét megkaphatja (felmondás, módosítás, tájékoztatáshoz való, akár keresetindítási jog is stb.).

h) A vagyonrendelő lehet egyúttal vagyonkezelő és kedvezményezett is, aminek korlátját csak az képezi, hogy a vagyonkezelő nem lehet kizárólagos kedvezményezett. Ebből eredően, ha a vagyonrendelő kizárólagosan kedvezményezett, akkor társvagyonkezelőt kell a jogviszonyban szerepeltetni, amennyiben pedig kizárólagos vagyonkezelő, akkor mást is meg kell jelölni kedvezményezettként. Ez utóbbi eset egyébként is életszerű, hiszen a vagyonrendelő halála esetére ily módon tud rendelkezni a kezelt vagyon sorsáról. A tékozlás elleni klauzulának a magyar jogban nincs valódi jelentősége, mivel a kedvezményezett nem szüntetheti meg és nem is módosíthatja a vagyonkezelési jogviszonyt – kivéve, ha erre kifejezetten feljogosítja a vagyonkezelési szerződés –, továbbá a hitelezői is csak a vagyonból történő juttatás kiadásának esedékességekor érvényesíthetik arra nézve a követeléseiket.

i) A magyar szabályozás 50 éves időtartamra teszi lehetővé a bizalmi vagyonkezelési jogviszony létesítését. Ez az időtartam a civiljogi jogrendszerek esetében alkalmazott 5 és 100 év közöttinek nagyságrendileg az átlagát képezi. Megítélés kérdése az, hogy elegendőnek vagy kevésnek számít-e ez az időtartam. Azt figyelembe véve, hogy elsősorban nagykorú emberek létesítenek vagyonkezelési jogviszonyt, úgy várhatóan ez közel a halálukig fennállhat, vagyis elegendőnek tűnik. Másrészt ez az időtartam korlátozza azt, hogy a vagyonrendelő átvegye az őt követő generáció végrendelkezési jogát, vagyis generációt átugró vagyontranszferre már nem alkalmas, így nem tekinthető a hitbizomány intézményének modern köntösbe bújtatásának.

j) A magyar Ptk. szabályozása nem tartalmaz rendelkezést a kezelt vagyonból újabb bizalmi vagyonkezelések létesítésére, a kezelt vagyon más vagyonkezelő részére történő átadására. A Ptk. szabályozásának kiemelkedő előnye viszont éppen ebben van, hogy a túlnyomórészt diszpozitív rendelkezései nem is tiltják ennek a lehetőségét. A vagyonrendelő szabadon dönthet arról, hogy *decanting*, *flee-clause*, vagy akár *anti-duress* kikötéseket alkalmazzon a vagyonkezelési szerződésben.

Összességében a magyar szabályozás kifejezetten alkalmas vagyonvédelmi célok elérésére az ezzel kapcsolatosan nemzetközi viszonylatban kialakított szabályok alapján. A vagyonvédelem tágabb körébe tartozó eszközök vonatkozásában azonban hátrányát jelenti, hogy nincs „tűzfal” jellegű szabályozása. Az Európai Unió égisze alatt létrejött szabályok és a Magyarország által megkötött nemzetközi egyezmények alapján nem is tűnik megvalósíthatónak. Ennek lehetne egyfajta kompenzációja az, hogy a „repülési klauzula” alapján a kezelt vagyonnal szemben támasztott hitelezői követelés esetén a vagyonkezelő más állam joghatósága alá helyezze a kezelt vagyont. Ennek megvalósítása azonban jelenleg kifejezetten aggályos, tekintettel arra, hogy a magyar bizalmi vagyonkezelési szabályozás ugyan funkcionálisan megfelel az angolszász trustnak, azonban az equity szerinti kettős tulajdonjogi helyzet érthető módon nem áll fenn, így az adott külföldi állam joggyakorlatától függ, hogy elismeri-e azt trustnak, vagy más jogviszonnyá minősíti át.

A megoldás a Hágai Egyezményhez való csatlakozás lehetne, mivel a magyar bizalmi vagyonkezelési jogviszony az egyezményben a trusttal szemben támasztott kritériumoknak

mindenben megfelel. Határozott megítélésem szerint ez elsősorban előnyökkel járnak a magyar bizalmi vagyongazdálkodás intézménye számára, mivel a külföldiek is jobban megértették és el is fogadják a magyar vagyongazdálkodást. Felmerül az aggodalom, hogy ez a magyar jogintézmény kiüresedéséhez vezetne, mivel a magyar vagyongazdálkodók külföldi jog alapján létesítenének trustot. Meglátásom szerint ettől nem kell feltétlenül tartani, hiszen jelenleg is joga van bármely magyar személynek az általa preferált külföldi államban külföldi jog alapján trustot létesíteni, és ezen túlmenően a kezelt vagyont jelenleg is áthelyezheti bárki másik országban létesített trustba.

7. Záró következtetések

Az elemzésben ismertetett nemzetközi folyamatok abba az irányba vezetnek, hogy jogi személyiség nélkül is kialakíthatók olyan jogi struktúrák, amelyben a tulajdonos gyakorlatilag megtartja valamennyi jogát a vagyona, azonban mégis elkülöníti a vagyongazdálkodásba adott vagyont a többi vagyontól. Ez egyúttal azzal is párosul, hogy a vagyongazdálkodó vagyongazdálkodásba adott vagyona nézve a jövőbeni személyes hitelezői nem támaszthatnak követelést. Ezt a lehetőséget még a korlátolt tagi felelősséggel működő gazdasági társaság alkalmazása sem biztosítja, mivel annál a tagi részesedés a tag hitelezőjének követelése tekintetében kielégítési alappal szolgál. Az egy személy egy vagyont elvételét módosítja ez akként, hogy egy személynek több elkülönült, önálló alvagyona lehet, amelyek függetlenek egymástól és ezáltal az egyes vagyontömegekkel kapcsolatban létesített jogviszonyok hitelezőitől is.

A vagyongazdálkodási trust nemzetközi életútja alapján az is megállapítható, hogy elválasztható a kezelt vagyont adminisztrációjának helye a kezelt vagyont fizikai elhelyezkedésétől, továbbá a trust jogviszonyra irányadó állam jogától is. A modern közlekedési, távközlési környezet és nemzetközi szinten elektronikus úton nyújtott banki szolgáltatások alapján a távolság nem akadályozza annak, hogy akár a világ másik pontján található államban kerüljön sor a trust létesítésére. Hayton 2001-ben tett megállapítása, miszerint „a globalizáció hozzájárul a harmonizációhoz”, egyértelműen abba az irányba mutat, hogy a nemzetközi trustok a motor szerepét töltik be a trust jogának változásai és fejlődésének útján.

A vagyongazdálkodási szolgáltatások tekintetében az államok közötti verseny három szinten folyik: a jogi szabályozás kialakítása (a vagyongazdálkodás tökéletesítése), a vagyont hasznosításához megfelelő körülmények biztosítása (kedvező gazdasági környezet, adózási szabályok stb.), továbbá a szakértelemmel rendelkező, megbízható adminisztrációs háttér (professzionális vagyongazdálkodó cégek) megteremtése. Az első jogi kérdés, a második gazdasági, a harmadik pedig oktatási, gyakorlati és kulturális tényezőkön alapul. A tökéletes vagyongazdálkodás kialakításához ebből eredően nem elegendő a modern és rugalmas jogszabály megalkotása, egy tökéletes vagyongazdálkodási törvény hatékonyságát egyéb feltételek megléte is jelentősen befolyásolja.

V. A tézisekhez felhasznált szakirodalom

AHERN, William: *Reform of Trust Law. Hong Kong's New Trust Law*. 11 *Trust Quarterly Review* (2013).

ALEXANDER, Gregory S.: *Trust Protectors: Who Will Watch the Watchmen?* 27 *Cardozo Law Review* (2006).

ALEXANDER, Kern: *The Mareva Injunction and Anton Piller Order: The Nuclear Weapons of English Commercial Litigation*. 15 *Florida Bar International Law Quarterly* (1998).

ANDERSON, Alec R.: *The Statutory Non-Charitable Purpose Trust: Estate Planning in the Tax Havens*. In Donovan W. M. Waters (ed.): *Equity, Fiduciaries and Trusts 1993*. Thomson Canada Limited, Carswell, Toronto, 1993.

B. SZABÓ Gábor – ILLÉS István – KOLOZS Borbála – MENYHEI Ákos – SÁNDOR István: *A bizalmi vagyongazdálkodás*. HVG-ORAC, Budapest, 2015.

B. SZABÓ Gábor: *The Hungarian trust – facts and misunderstandings*. *Offshore Investment* 2016/July-August.

BADÓ Attila – LOSS Sándor (szerk.): *Betekintés a jogrendszerek világába*. Nyitott Könyv Kiadó, Budapest, 2003.

BAXENDALE-WALKER, Paul: *Purpose Trust*. Butterworths, London, Dublin and Edinburgh, 1999.

BOVE, Alexander A. Jr.: *The Case Against the Trust Protector*. 37 *ACTEC Law Journal* (2011).

BOVE, Alexander A. Jr.: *The Trust Protector: Friend, Foe, or Fiduciary?* 34th Annual Notre Dame Tax and Estate Planning Institute, South Bend, Indiana, September 25-26, 2008.

BOXX, Karen: *Asset Protection Trusts in the United States: An Update*. In Francesco A. Schurr (ed.): *Trusts in the Principality of Liechtenstein and Similar Jurisdictions. Aspects of Wealth Protection, Beneficiaries' Rights and International Law*. DikeVerlag Zürich/St. Gallen, NomosVerlag Baden-Baden, facultas.wuv Verlag Wien, 2014.

BRAUN, Alexandra: *The framing of a European law of trusts*. In Lionel Smith (ed.): *The Worlds of the Trust*. Cambridge University Press, New York, 2013.

CAPPER, David: *The Need for Mareva Injunctions reconsidered*. 73 *Fordham Law Review* (2005).

CARON, Yves: *The Trust in Quebec*. 25 *McGill Law Journal* (1980).

CHALMERS, James: *Ownership of Trust Property in Scotland and Louisiana*. In Vernon Valentine Palmer – Elspeth Christie Reid (ed.): *Mixed Jurisdiction Compared. Private Law in Louisiana and Scotland*. Edinburgh University Press, Edinburgh, 2009.

CHASE, Edward E. Jr.: *Trusts. Louisiana Civil Law Treatise*. Vol 11. Thomson Reuters, Danvers, 2009².

DAVID, René – BRIERLEY, John E. C.: *Major Legal Systems in the World Today. An Introduction to the Comparative Study of Law*. Stevens & Sons, London, 1985³.

DUCKWORTH, Anthony: *STAR Wars: the colony strikes back*. 12 *Trust Law International* (1998).

EASON, John K.: *Home From the Islands: Domestic Asset Protection Trust Alternatives Impact Traditional Estate and Gift Tax Planning Considerations*. 52 *Florida Law Review* (2000).

ENGLISH, David M.: *The American Uniform Trust Code*. In David Hayton (ed.): *Extending the Boundaries of Trusts and Similar Ring-Fenced Funds*. Kluwer Law International, The Hague, 2002.

- ENGLISH, David M.: *Uniform Trust Code (2000): Significant Provisions and Policy Issues*. 67 *Missouri Law Review* (2002).
- FORD, H. A. J.: *Dispositions for Purposes*. In P. D. Finn (ed.): *Essays in Equity*. The Law Book Company Limited, Sydney, 1985.
- FRIEDMAN, Lawrence M.: *A History of American Law*. Touchstone, New York, 2005³.
- GALLANIS, T. P.: *The new direction of American trust law*. 97 *Iowa Law Review* (2011).
- GRAY, John Chipman: *Restraints on the Alienation of Property*. Boston Books, Boston, 1895².
- GRAY, John Chipman: *The Rule Against Perpetuities*. Little Brown and Company, Boston, 1906².
- GRAZIADEI, Michele: *Recognition of common law trusts in civil law jurisdictions under the Hague Trusts Convention with particular regard to the Italian experience*. In Lionel Smith (ed.): *Re-imagining the trusts: trusts in civil law*. Cambridge University Press, Cambridge et al., 2012.
- HAHLO, H. R.: *The Trust in South Africa*. 78 *South African Law Journal* (1961). 196.
- HAMZA Gábor: *Az európai magánjog fejlődése. A modern magánjogi rendszerek kialakulása a római jogi hagyományok alapján*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002.
- HAMZA Gábor: *Entstehung und Entwicklung der modernen Privatrechtsordnungen und die römischrechtliche Tradition*. Eötvös Loránd Universitätsverlag, Eötvös Loránd Universität, Budapest, 2009.
- HAMZA Gábor: *Origine e sviluppo degli ordinamenti giusprivatistici moderni in base alla tradizione del diritto romano*. Santiago de Compostella, Andavira, 2013.
- HANBURY, H. G.: *The Field of Modern Equity*. 45 *Law Quarterly Review* (1929) 216.
- HARDINGHAM, I. J. – Baxt, R.: *Discretionary Trusts*. Butterworths, Sydney et al. 1984².
- HARMATHY Attila: *Die Entwicklung des ungarischen Privatrechts*. In Gábor Hamza (Hgg.): *Hundert Jahre Bürgerliches Gesetzbuch*. Eötvös Loránd Universität, Fakultät für Staats- und Rechtswissenschaft, Budapest, 2006
- HARMATHY Attila: *Jogrendszerünk átalakulása és az Európai Unió joga*. In Király Miklós (szerk.) *Ius privatum – Ius commune Europae. Liber Amicorum Studia Ferenc Mádl Dedicata*. ELTE ÁJK Nemzetközi Magánjogi Tanszék, Budapest, 2001.
- HAYTON, D. J. – KORTMANN, S. C. J. J. – VERHAGEN, H. L. E. (ed.): *Principles of European Trust Law. Law of Business and Finance*. Vol. 1. Kluwer Law International – W. E. J. Tjeenk Willink, The Hague – Deventer, 1999.
- HAYTON, David (ed.): *Law's Future(s). British Legal Developments in the 21st Century*. Hart Publishing, Oxford – Portland, Oregon, 2000.
- HAYTON, David J. – MATTHEWS, Paul – Mitchell, C.: *Underhill and Hayton: Law of Trusts and Trustees*. London, LexisNexis, Butterworths, 2007¹⁷.
- HAYTON, David: *Developing the Obligation Characteristic of the Trust*. 117 *The Law Quarterly Review* (2001).
- HAYTON, David: *English Trusts and Their Commercial Counterparts in Continental Europe*. In David Hayton (ed.): *Extending the Boundaries of Trusts and Similar Ring-Fenced Funds*. Kluwer Law International, The Hague, 2002.
- HAYTON, David: *International Recognition of Trusts*. In David Hayton (ed.): *The International Trust*. Jordan Publishing, Bristol, 2011³.
- HAYTON, David: *The distinctive characteristics of the Trust in Anglo-Saxon law*. In André Prüm – Claude Witz (ed.): *Trust et fiducie. La Convention de La Haye et la nouvelle législation luxembourgeoise*. Éditions Montchrestien, EJA, Paris, 2005.

HESS, Amy Morris – BOGERT, George Gleason – BOGERT, George Taylor: *The Law of Trusts and Trustees. A Treatise Covering the Law Relating to Trusts and Allied Subjects Affecting Trust Creation and Administration with Forms*. Thomson/West, Eagan, 2007³. Vol. 1.

HO, Lusina – LEE, Rebecca: *Trust Law In Asian Civil Law Jurisdictions. A Comparative Analysis*. Cambridge University Press, Cambridge, 2013.

HO, Lusina: *The Peoples's Republic of China*. In David Hayton (ed.): *The International Trust*. Jordan Publishing, Bristol, 2011³.

HO, Lusina: *The Reception of Trust in Asia: Emerging Asian Principles of Trust?* Singapore Journal of Legal Studies (2004).

HOLDSWORTH, Sir William Searle: *A History of English Law I – XVII*. Methuan & Co. Ltd., London, 1956⁷.

HONORÉ, Tony: *Obstacles to the Reception of Trust Law? The Examples of South Africa and Scotland*. In Alfredo Mordechai Rabello (ed.): *Aequitas and Equity: Equity in Civil Law and Mixed Jurisdictions*. Jerusalem, 1997.

HUDSON, Alastair: *Equity and Trusts*. Routledge, London, New York, 2013⁷.

ILLÉS István: *Bizalmi vagyongazdálkodás a Kodifikációs Főbizottság Ptk.-javaslatában – összehasonlító jogi szemzőből*. Európai Jog 2012/5.

ILLÉS István: *Mire jó a bizalmi vagyongazdálkodás?* Jogtudományi Közöny 2011/11.

KECSKÉS László: *A polgári jog fejlődése a kontinentális Európa nagy jogrendszereiben. Történeti vázlat*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2004.

KECSKÉS László: *Polgári jogi fejlődés az angol és a skót jogban*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012.

KISFALUDI András (szerk.): *Tanulmányok a bizalmi vagyongazdálkodás jogi szabályozásának elméleti alapjairól*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2015.

KOLOZS Borbála: *An Overview of Hungarian Trusts*, Tax Notes International 9/2015.

KÖTZ, Hein: *Trust und Treuhand. Eine rechtsvergleichende Darstellung des anglo-amerikanischen Trust und funktionsverwandter Institute des deutschen Rechts*. Vandenhoeck & Ruprecht in Göttingen, 1963.

LEE, Rebecca: *Conceptualizing the Chinese Trust*. 58 *The International and Comparative Law Quarterly* (2009).

LOPUCKI, Lynn M.: *The Death of Liability*. 106 *Yale Law Journal* (1996-1997).

LUPOI, Maurizio: *The shapeless trust and company management*. 3 *Trust & Trustees* (1995).

LUPOI, Maurizio: *Trusts: A comparative study*. Cambridge University Press, Cambridge, 2000.

MAITLAND, Frederick William – MONTAGUE, Francis C.: *A Sketch of English Legal History*. G. P. Putnam's Sons, New York, London, 1915.

MATTHEWS, Paul: *From obligation to property*. In David Hayton (ed.): *Extending the Boundaries of Trusts and Similar Ring-Fenced Funds*. Kluwer Law International, The Hague, 2002.

MATTHEWS, Paul: *Shooting STAR: the new special trusts regime from the Cayman Islands*. 11 *Trust Law International* (1997).

MATTHEWS, Paul: *STAR: big bang or red dwarf?* 12 *Trust Law International* (1998).

MATTHEWS, Paul: *The Comparative Importance of the Rule in Saunders v Vautier*. 122 *The Law Quarterly Review* (2006)

MATTHEWS, Paul: *The compatibility of the trust with the civil law notion of property*. In Lionel Smith (ed.): *The Worlds of the Trust*. Cambridge University Press, New York, 2013.

MCAULEY, Michael: *Truth and reconciliation. Notions of property in Louisiana's Civil and Trust Codes*. In Lionel Smith (ed.): *Re-imagining the trusts: trusts in civil law*. Cambridge University Press, Cambridge et al., 2012.

MCNAIR, David R.: *Cook Islands Asset Protection Trust Law*. 3 *The Journal of Business, Entrepreneurship & the Law* (2010).

MENYHEI Ákos: *Development of the estate planning industry through the introduction of the trust in Hungary*. *Trust & Trustees*, Vol 21, No 6 (2016).

MENYHEI Ákos: *Estate planning in Hungary: private foundation or trust?* *Trust & Trustees*, Vol 21, No 6 (2015)

MENYHEI Ákos: *Fiduciary Property Management and the Trust. Book Review*. *STEP Journal* Vol. 24. Issue 3 (2016 April).

MICZÁN Péter: *A bizalmi vagyonkezelés vagyonrendelő hitelezői általi felmondásáról*. In Fazekas Marianna (szerk.): *Jogi tanulmányok. Jogtudományi előadások az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar doktori iskolájának jubileumi konferenciáján. 20 éves a doktori képzés az ELTE Jogi Karán*. Budapest, 2014.

MICZÁN Péter: *A bizalmi vagyonkezelési kötelelem harmadik személyre kiterjedő joghatásairól egyes trust modell-szabályok tükrében*. *Iustum Aequum Salutare* X (2014).

MILLER, A. Robert – ISMAIL, MhD. Daud: *Brunei Darussalam*. 7 *Trust & Trustees* (2001).

MIROW, M. C.: *Latin American Law. A History of Private Law and Institutions in Spanish America*. University of Texas Press, Austin, 2004.

MOFFAT Graham: *Trusts Law. Text and Materials*. Cambridge University Press, Cambridge, 2005⁴.

MOFFAT, G. – CHESTERMAN, M. – DEWAR, J.: *Trust Law. Text and Materials*. Butterworths, London, 1998.

MOWBRAY, John – MOWBRAY, Lynton – LE POIDEVIN, Nicholas – SIMPSON, Edwin – BRIGHTWELL, James: *Lewin on Trusts*. Thomson, Sweet & Maxwell, London, 2008¹⁸.

NEWARK, Francis Headon: *Public Benefit and Religious Trusts*. In F. J. McIvor (ed.): *Elegantia Juris. Selected Writings of Francis Headon Newark*. Northern Ireland Legal Quarterly, Belfast, 1973.

NEWMAN, Ralph A.: *Equity and Law: a Comparative Study*. Oceana Publications, Inc., New York City, 1961.

NIENHUSER, Kellsie J.: *Developing Trust in the Self-Settled Spendthrift Trust*. 15 *Wyoming Law Review* (2015).

NOLAN, R. C.: *Equitable Property*. 122 *The Law Quarterly Review* (2006).

PANICO, Paolo: *International Trust Laws*. Oxford University Press, Oxford, 2017².

PAUL, Christopher: *Innovation or a Race to the Bottom? Trust "Modernization" in New Hampshire*. 7 *Pierce Law Review* (2009).

PENNER, James E.: *An Untheory of the Law of Trusts, or Some Notes Towards Understanding the Structure of Trusts Law Doctrine*. 63 *Current Legal Problems* (2010)

PENNER, James E.: *The Idea of Property Law*. Clarendon Press, Oxford, 1997.

PLUCKNETT, Theodore F. T.: *A Concise History of the Common Law*. Butterworth & Co. (Publishers) Ltd., London, 1956⁵.

POLLOCK, Sir Frederick – MAITLAND, Frederic William: *The History of English Law. Before the Time of Edward I*. Vol. 2. Cambridge University Press, 1923².

RONOVSKÁ, Kateřina – PIHERA, Vlastimil: *Estate planning on the edges of time: The Czech Perspective*. 23 *Trusts & Trustees* (2017).

RONOVSKÁ, Kateřina – LAVICKÝ, Petr: *Foundations and trust funds in the Czech Republic after the recodification of Civil Law: a step forward?* 6 *Trust & Trustees* (2015).

RONOVSKÁ, Kateřina: *'Sveřenský fond' (Trust Fund): A Daring New Legal Transplant in Czech Law*. In Sue Farran – James Gallen – Jennifer Hendry – Christa Rautenbach (ed.): *The Diffusion of Law: The Movement of Laws and Norms Around the World*. Farnham, Ashgate, 2015.

ROSEN, Howard D.: *Asset Protection and Retention of Control: Is Peaceful Co-Existence Possible?* 10 *University of Miami Business Law Review* (1992).

ROTSCHILD, Gideon: *Asset Protection Trust*. In Alon Kaplan (ed.): *Trusts in Prime Jurisdictions*. Globe Business Publishing, London, 2010³.

ROUNDS, C. E. – ILLÉS István: *Is a Hungarian Trust a Clone of the Anglo-American Trust, or Just a Type of Contract? Parsing The Asset-Management Provisions of the New Hungarian Civil Code*, George Mason University School of Law, *Journal of International Commercial Law Vol 6 No 2* (2015).

ROUNDS, Charles E. Jr. – ROUNDS, Charles E. III: *Loring and Rounds: A Trustee's Handbook*. Wolters Kluwer Law & Business, New York, 2014⁸.

RUCE, Philip J.: *The Trustee and the Trust Protector: A Question of Fiduciary Power. Should A Trust Protector Be Held To A Fiduciary Standard?* 59 *Drake Law Review* (2010).

RUSSO, Matthew: *Asset Protection: An Analysis of Domestic and Offshore Trust Accounts*. 23 *Michigan State International Law Review* (2014).

SÁRKÖZY Tamás: *Rendszerváltás és a privatizáció joga*. MTA, Budapest, 1997.

SCHURR, Francesco A.: *A Comparative Introduction to the Trust in the Principality of Liechtenstein*. Francesco A. Schurr (ed.): *Trusts in the Principality of Liechtenstein and Similar Jurisdictions. Aspects of Wealth Protection, Beneficiaries' Rights and International Law*. DikeVerlag Zürich/St. Gallen, NomosVerlag Baden-Baden, facultas.wuv Verlag Wien, 2014.

SHAFTTEL, David G. (ed.): *Tenth Annual ACTEC Comparison of the Domestic Asset Protection Trust Statutes*. 2016.

SMITH, Lionel: *Trust and Patrimony*. 28 *Estates, Trusts and Pension Journal* (2009).

SOLED, Jay A. – GANS, Mitchell M.: *Asset Preservation and the Evolving Role of Trusts in the Twenty-First Century*. 72 *Washington and Lee Law Review* (2015).

STEIN, Jacob: *Importance of Trusts in Asset Protection*. 12 *California Trusts and Estates Quarterly* (2007).

STERK, Stewart E.: *Asset Protection Trusts: Trust Law's Race to the Bottom?* 85 *Cornell Law Review* (2000).

STERK, Stewart E.: *Trust protectors, Agency Costs, and Fiduciary Duty*. 27 *Cardozo Law Review* (2006).

STEVENS, John: *Equity's Manhattan Project: The Creation and Evolution of the Mareva Injunction*. 14 *The Denning Law Journal* (1999).

STONE, F. F.: *Trusts in Louisiana*. 1 *The International and Comparative Law Quarterly* 1 (1952).

STUBBS, Frank P.: *Louisiana Trusts for the Louisiana Lawyer – Some Comments on the New Statute*. 1 *Louisiana Law Review* (1939).

SULLIVAN, John E. III: *Gutting the Rule against Self-settled Trusts: How the New Delaware Trust Law Competes with Offshore Trusts*. 23 *Delaware Journal of Corporate Law* (1998).

SZLADITS Károly, Ifj.: *Az angol jogi trust-intézmény*. Tébe Kiadóvállalata M. Sz., Budapest, 1939.

TANNER, Earl D. Jr.: *Rethinking Asset Protection Trusts*. 28 *Utah Bar Journal* 42 September/October, 2015.

TANSILL, Frederick J.: *The Revocable Asset Preservation Trust. New Planning Horizons for Oklahoma*. Oklahoma Bar Association, Oklahoma City, 2015.

THOMAS, Geraint – HUDSON, Alastair: *The Law of Trusts*. Oxford University Press, Oxford, 2010².

THOMAS, Geraint: *Purpose trusts*. In J. Glasson – G. Thomas (ed.): *The International Trust*, Jordans, Bristol, 2006².

VEIT, Jeremy M.: *Self-settled Spendthrift Trusts and the Alaska Trust Act: Has Alaska Moved Offshore?* 16 *Alaska Law Review* (1999).

VÉKÁS Lajos (szerk.): *Az új Polgári Törvénykönyv Bizottsági Javaslatok magyarázatokkal*, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2012.

VÉKÁS Lajos: *Bizalmi vagyonkezelés a francia magánjogban*. *Gazdaság és Jog* 2010/9–10.

VÉKÁS Lajos: *Bizalmi vagyonkezelés Franciaországban és Svájcban*. In Kisfaludi András (szerk.): *Tanulmányok a bizalmi vagyonkezelés jogi szabályozásának elméleti alapjairól*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2015.

VÉKÁS Lajos: *Bizalmi vagyonkezelés Franciaországban és Svájcban*. In Kisfaludi András (szerk.): *Tanulmányok a bizalmi vagyonkezelés jogi szabályozásának elméleti alapjairól*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2015.

VICARI, Andrea: *A new type of civil-law trust*. 12 *Trust Quarterly Review* (2014).

VICARI, Andrea: *San Marino*. In Adam Cloherty – Edward Cumming – Jessica Hughes – Daniel Warents (ed.): *International Trust Laws*. Jordan Publishing Limited, Bristol, 2013 (Update 64).

VICARI, Andrea: *Trusts in San Marino*. In Menyhei Ákos – Sándor István (szerk.): *A trust bevezetése és gyakorlata Magyarországon és a nemzetközi gyakorlat. Válogatott tanulmányok a STEP Hungary 2014., 2015. és 2016. évi konferenciáján elhangzott előadások alapján*, HVG-ORAC, Budapest, 2017.

VILELLA, L. S. Sánchez: *The Problems of Trust Legislation in Civil Law Jurisdictions: The Law of Trusts in Puerto Rico*. 19 *Tulane Law Review* (1945).

VLCEK, William: *Offshore Finance and Small States. Sovereignty, Size and Money*. Palgrave MacMillan, Hampshire, New York, 2008.

VÖRÖS Imre: *Az új Ptk. tervezetének szakértői javaslata*. *Jogtudományi Közlöny* 2008/10.

WATERS, Donovan W. M.: *The Protector: New Wine in Old Bottles?* In A. J. Oakley (ed.): *Trends in Contemporary Trust Law*. Clarendon Press, Oxford, 1996.

WATERS, Donovan: *The Future of the Trust from a Worldwide Perspective*. In David Hayton (ed.): *The International Trust*. Jordan Publishing Limited, Bristol, 2011³.

WATKIN, Thomas Glyn: *An Historical Introduction to Modern Civil Law*. Ashgate, Dartmouth, Aldershot, Brookfield USA, Singapore, Sydney, 1999.

WATKIN, Thomas Glyn: *Changing Concepts of Ownership in English Law During the Nineteenth and Twentieth Centuries. The changing idea of beneficial ownership under the English trust*. In Martin Dixon – Gerwyn LLH Griffiths (ed.): *Contemporary Perspectives on Property, Equity and Trusts Law*. Oxford University Press, Oxford, 2007.

WILSON, Jeffrey L.: *Three if by Equity: Mareva Orders & the New British Invasion*. 19 *Journal of Civil Rights and Economic Development* (2005).

WINFIELD, P. H.: *The American Restatement of the Law of Restitution*. CCXVI *The Law Quarterly Review* (1938).

WISDOM, J. M.: *A Trust Code for the Civil Law, Based on the Restatement and Uniform Acts: The Louisiana Trust Estates Act*. 13 *Tulane Law Review* (1938).

WORTHINGTON, Sarah: *Equity*. Oxford University Press, Oxford, 2006².

WRIGHT, David: *Mareva Orders as Part of the New, Emerging Law of Remedies*. 20 *University of Tasmania Law Review* (2001).

YIANNOPOULUS, A. N.: *Trust and the Civil Law: The Louisiana Experience*. In J. M. Milo – J. M. Smits (ed.): *Trusts in Mixed Legal Systems*. Ars Aequi Libri, Nijmegen, 2001.

ZEKOLL, Joachim: *The Louisiana Private-Law System: The Best of Both Worlds*. 10 *Tulane European & Civil Law Forum* (1995).

VI. A pályázónak a kutatás témakörében megjelent főbb publikációi 2015 óta

MENYHEI Ákos – SÁNDOR István: *Trust in the Hungarian Law*. In István Sándor (ed.): *Business Law in Hungary*. Patrocinium Kft., Budapest, 2016.

SÁNDOR István: *A bizalmi vagyonkezelés az új Ptk.-ban*. In Grad-Gyenge Anikó (szerk.): *Egy új korszak hajnalán*. Konferenciakötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2013.

SÁNDOR István: *A bizalmi vagyonkezelés és a trust. Jogtörténeti és összehasonlító jogi elemzés*. HVG-ORAC, Budapest, 2017².

SÁNDOR István: *A bizalmi vagyonkezelés létjogosultsága és funkciói a magyar jogban*. Magyar Tudomány 2015/9.

SÁNDOR István: *A bizalmi vagyonkezelés szerződéses jellege és a tulajdonátruházás egyes kérdései*. In Erik Štenpien – Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *A tulajdonátruházás összehasonlító kereskedelmi és üzleti jogi kérdései*. Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum XII., Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest, 2015.

SÁNDOR István: *A bizalmi vagyonkezelési szerződés szabályozásának értékelése a külföldi minták alapján*. Jogtudományi Közlöny LXX/1 (2015).

SÁNDOR István: *A kedvezményezett jogának minősítése, avagy van-e határvonal az in rem és in personam jogviszonyok között?* In Barzó Tímea – Juhász Ágnes – Leszkoven László – Pusztahelyi Réka (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Bíró György Professzor 60. születésnapjára*. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2015.

SÁNDOR István: *A trusthoz hasonló bizalmi vagyonkezelési konstrukciók egyes közép- és kelet-európai jogrendszerekben*. Állam- és Jogtudomány LVI/2 (2016).

SÁNDOR István: *Different Types of Trust from an Ownership Aspect*. *European Review of Private Law*, Vol. 24 Issue 6 (2016).

SÁNDOR István: *Different Types of Trust-Like Regulations in Eastern Europe – A Comparison*. Studi Urbinati, A – Scienze giuridiche, politiche ed economiche Vol 66 (2015), Fiducia, trusts, affidamenti. Un percorso storico comparatistico.

SÁNDOR István: *Felelősségi és helytállási kérdések a bizalmi vagyonkezelési szerződésben*. Glossa Iuridica II/1-2 (2015).

SÁNDOR István: *Fiduciary Property Management and the Trust. Historical and Comparative Law Analysis*. HVG-ORAC, Budapest, 2015.

SÁNDOR István: *On the Emergence and Development of the Trust Legal Institution*. *Journal on European History of Law*. Vol. 7/2016 No. 2.

SÁNDOR István: *The Different Places and Roles of the Institution of the Trust in Business*. *Proceedings of 8th Asia-Pacific Business Research Conference 9 – 10 February 2015*, Kuala Lumpur, Malaysia.

SÁNDOR István: *The Experience of the Introduction of Trust in Hungary*. In Malkhaz Nakashidze (ed.): *Conference Proceedings 2016, International Academic Conference on Education and Social Sciences, June 8-9, 2016 – Czech Republic; International Academic Conference on Law, Politics and Management, September 08-09, 2016 – Budapest, Hungary*. The International Institute for Academic Development, Batumi, 2016.

SÁNDOR István: *The Legal Institution of the Trust in the Economy and Law of Eastern Countries*. In European Scientific Institute (ed.): *Proceedings, Eurasian Forum on Law and Economics, EFLE 2015 (19-21 February, Tbilisi, Georgia)*. European Scientific Institute, ESI, Kocani, 2015.

SÁNDOR István: *The New Hungarian Fiduciary Asset Management Contract from Comparative Aspect*, in Hurdik, Jan – Lavýckí, Petr – Valdhans, Jiří (eds), *Dny Práva 2014 – Days of Law 2014. Část I. Soukromé právo a civilní proces v dynamice vývoje*. Masarykova Univerzita, Brno, 2015. Acta Universitatis Brunensis Iuridica Vol 520.

SÁNDOR István: *The New Hungarian Fiduciary Asset Management Contract (Trust) from Comparative Aspect*, US-China Law Review Vol 12 No. 7.

SÁNDOR István: *Trust Regulations in Some Asian Countries*. In Földi András – Sándor István – Siklósi Iván (szerk.): *Ad geographiam historico-iuridicam ope iuris Romani colendam. Studia in honorem Gábor Hamza*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2015.

SÁNDOR István: *Trust Regulations in Some Continental European Countries*. In Malkhaz Nakashidze (ed.): *IACLPM International Academic Conference on Law, Politics & Management. Peer-reviewed Conference Proceedings May 28-29, 2015, Vilnius, Lithuania*.